

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

*Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα,
την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση
του Αγίου Ορους*

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2023-2024

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, Καθηγητής – Διευθυντής ΠΜΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Χαιρετισμός του Διευθυντή του ΠΜΣ	3
Α΄. ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	4
Β΄. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ “ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ”	5
1. Αντικείμενο & σκοπός του Π.Μ.Σ.	5
2. Μαθησιακά αποτελέσματα-Προσόντα	6
3. Απονεμόμενος τίτλος	7
4. Δικαιώματα και υποχρεώσεις των φοιτητών	7
5. Περιεχόμενο-Διάρθρωση Σπουδών	8
6. Διπλωματική Εργασία	9
7. Αξιολόγηση φοιτητών	11
8. Το σύστημα ECTS	12
9. Λογοκλοπή	12
ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	13
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ	13
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ	13
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΣΤΑΣΕΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	13
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΠΜΣ (ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ)	14
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	16
Γ΄. ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΙΔΡΥΣΗΣ ΠΜΣ “ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ”	17
Δ΄. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.	18
Ε΄. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ	19
ΣΤ΄. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	19
Ζ΄. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ	20
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	21
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	22
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	24
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 1: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	24
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 2: ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	32
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 3: ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	35
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	38
ΤΗΛΕΦΩΝΑ & ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΗΛΕΚΤΡ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΜΣ	39
ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΘ	40

Χαιρετισμός του Διευθυντή του ΠΜΣ
Καθηγητή Συμεών Α. Πασχαλίδη

Είναι γνωστό πως το Άγιο Όρος αποτελεί το μοναδικό οργανωμένο μοναστικό κέντρο με αδιάκοπη ιστορική πορεία για περισσότερα από χίλια χρόνια μετά την ίδρυσή του. Κατά τους αιώνες αυτούς ο Αγιορειτικός μοναχισμός, που καλλιεργήθηκε εκεί σε όλες τις μορφές του, γνώρισε περιόδους μεγάλης πνευματικής ακμής, η οποία αποτυπώθηκε στην όλη πνευματική συγκρότηση και φυσιογνωμία του, αλλά και στην πνευματική εξακτίνωσή του σε όλο τον Ορθόδοξο κόσμο. Σχετίζεται δε άμεσα με την πνευματική και καλλιτεχνική ανάπτυξη που γνώρισε η Αθωνική πολιτεία ανά τους αιώνες, τόσο στην ιστορική διαδρομή της όσο και στο επίπεδο της μοναστικής πνευματικότητας και των ποικίλων μορφών της βυζαντινής και μεταβυζαντινής Τέχνης που καλλιεργήθηκε εκεί, συμπεριλαμβανομένης και της εκκλησιαστικής μουσικής παράδοσης που εκφράστηκε μέσα από το «αγιορειτικόν μέλος». Αυτά τα στοιχεία έχουν ελκύσει κατά τις τελευταίες δεκαετίες, και ιδιαίτερα κατά την εποχή μας, το διεθνές επιστημονικό ενδιαφέρον. Άλλωστε, το Άγιον Όρος μπορεί να θεωρηθεί ως μια διαχρονική συμπύκνωση της ιστορικής, πνευματικής και καλλιτεχνικής πορείας του βυζαντινού Μοναχισμού και case study της επιβίωσής του ως τις ημέρες μας.

Στο πλαίσιο αυτό το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ., κατόπιν έγκρισης του Υπουργείου Παιδείας (ΦΕΚ Β 3282/2018) και λαμβάνοντας υπόψη το ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον πολλών Ελλήνων και ξένων επιστημόνων για τα θέματα της αγιορειτικής ιστορίας και πνευματικότητας, καθώς και της ιδιαίτερης τέχνης και μουσικής παράδοσης του Αγίου Όρους, προχώρησε στην ίδρυση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο «Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους», το οποίο έχει ως αντικείμενο την επιστημονική κατάρτιση και εξειδίκευση επιλεγμένων πτυχιούχων σε συστηματικές και ειδικές σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα και Θεολογία, την Αρχαιολογία, την Αρχιτεκτονική, την Τέχνη, τη Μουσικολογία και την Ψαλτική Παράδοση του Αγίου Όρους, όπως ορίζονται στους ειδικότερους επιστημονικούς τομείς. Στο νέο αυτό ΠΜΣ διδάσκουν καθηγητές της Θεολογικής και Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ και διακεκριμένοι ερευνητές και ειδικοί επιστήμονες από όλη την Ελλάδα.

Βασικοί Στόχοι του Π.Μ.Σ., το οποίο οδηγεί στην απονομή Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, είναι η καλλιέργεια και η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και έρευνας στον χώρο των αγιορειτικών σπουδών, που παρουσιάζει μεγάλο διεθνές επιστημονικό ενδιαφέρον, και ο καταρτισμός των μεταπτυχιακών φοιτητών με εξειδικευμένες γνώσεις στα αντικείμενα της αγιορειτικής ιστορίας, πνευματικότητας, τέχνης, αρχαιολογίας και αρχιτεκτονικής, καθώς και της μουσικής και ψαλτικής παράδοσης του Αγίου Όρους.

Α' . ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού του Α.Π.Θ. αποσκοπεί στην «κατάρτιση στελεχών ικανών για το έργο του θεολόγου επιστήμονα ως κληρικού και ως καθηγητού θρησκευτικών μαθημάτων καθώς και στην προετοιμασία ερευνητών που θα ασχοληθούν με τη θεολογία στους ποικίλους τομείς αυτής».

Το Τμήμα παρέχει:

1. Πτυχίο Θεολογίας
2. Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) με τίτλο «Ορθόδοξη Θεολογία και Χριστιανικός Πολιτισμός» στις εξής ειδικεύσεις: α) Βιβλικών, Πατερικών, Αγιολογικών και Θρησκευολογικών Σπουδών, β) Ιστορίας, Δόγματος, Φιλοσοφίας και Αρχαιολογίας, γ) Εφαρμοσμένης Θεολογίας.
3. Διδακτορικό Δίπλωμα (ΔΔ) Θεολογίας, το οποίο είναι ενιαίο και ανεξάρτητο από την ειδίκευση.
4. Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) με τίτλο «Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους», με δίδακτρα (<https://msc-mount-athos-studies.past.auth.gr>)
5. Διδρυματικό Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) με τίτλο «Ελλάδα: Εκκλησιαστική Ιστορία και Πολιτισμός», σε συνεργασία με το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκευολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με δίδακτρα (<https://hchc.past.auth.gr>)
6. Διδρυματικό Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) με τίτλο «Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός», σε συνεργασία με το Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, με δίδακτρα (<http://msc-religioustourism.web.auth.gr>)

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Όργανα διοίκησης του Τμήματος είναι η Συνέλευση και ο Πρόεδρος του Τμήματος [Ν. 4485/2017 (ΦΕΚ 114 Α'), άρθρο 20].

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ

Πρόεδρος: Ο καθηγητής Απόστολος Κραλίδης
Αντιπρόεδρος: Ο αναπλ. καθηγητής Ιωάννης Μπάκας

Για τα όργανα διοίκησης του Τμήματος βλ. σχετικά εδώ: <https://past.auth.gr/tmima/tmima-koinonikis-theologias-kai-xristianikou-politismou/dioikisi-tmimatos/>

**Β΄. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ,
ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ**

Το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ., λαμβάνοντας υπόψη το ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον πολλών Ελλήνων και ξένων επιστημόνων για τα θέματα της αγιορειτικής ιστορίας και πνευματικότητας, καθώς και της ιδιαίτερης τέχνης και μουσικής παράδοσης του Αγίου Όρους, ίδρυσε Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τίτλο «Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους», με έγκριση του Υπουργείου Παιδείας (ΦΕΚ 3844/18-08-2021, τ. Β΄), το οποίο έχει ως αντικείμενο την καλλιέργεια και προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και έρευνας στο χώρο των αγιορειτικών σπουδών, με την επιστημονική κατάρτιση και εξειδίκευση επιλεγμένων πτυχιούχων σε συστηματικές και ειδικές σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα και Θεολογία, την Αρχαιολογία, την Αρχιτεκτονική, την Τέχνη, τη Μουσικολογία και την Ψαλτική Παράδοση του Αγίου Όρους, όπως ορίζονται στους ειδικότερους επιστημονικούς τομείς.

1. Αντικείμενο & σκοπός του Π.Μ.Σ.

Αντικείμενο του Π.Μ.Σ. είναι η επιστημονική κατάρτιση και εξειδίκευση επιλεγμένων πτυχιούχων σε συστηματικές και ειδικές σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα και Θεολογία, την Αρχαιολογία, την Αρχιτεκτονική, την Τέχνη και την Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους. Το Πρόγραμμα δίνει την δυνατότητα εξειδίκευσης σε τρεις (3) επιμέρους ειδικεύσεις:

- α) Ιστορία και Τέχνη του Αγίου Όρους,
- β) Θεολογία και Πνευματική Ζωή του Αγίου Όρους, και
- γ) Μουσική Παράδοση και Ψαλτική Τέχνη του Αγίου Όρους.

Σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι η καλλιέργεια και η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και έρευνας στο χώρο των αγιορειτικών σπουδών, που παρουσιάζει μεγάλο διεθνές επιστημονικό ενδιαφέρον, και ο καταρτισμός των μεταπτυχιακών φοιτητών με εξειδικευμένες γνώσεις στα αντικείμενα της αγιορειτικής ιστορίας, της θεολογίας και της αρχαιολογίας, αρχιτεκτονικής, τέχνης και μουσικολογίας και ψαλτικής παράδοσης του Αγίου Όρους.

Ειδικότερα, το Π.Μ.Σ. αποσκοπεί:

- α) στην παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών
- β) στην εδραίωση των ανά κατεύθυνση ειδικών γνώσεων των μεταπτυχιακών φοιτητών μέσω της παροχής διεπιστημονικής θεωρητικής κατάρτισης και της πρακτικής εξάσκησής τους στη συνθετική προσέγγιση των γνωστικών αντικειμένων των παραπάνω επιστημονικών κλάδων.
- γ) Στη προαγωγή της διεπιστημονικής έρευνας μέσω της διδασκαλίας και συζήτησης πάνω στα σχετικά ερευνητικά αντικείμενα, καθώς και της εκπόνησης υψηλού επιπέδου συναφών μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών.
- δ) Στην ανάπτυξη κριτικών και ερευνητικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για σπουδές διδακτορικού επιπέδου.

2. Μαθησιακά αποτελέσματα-Προσόντα

Τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα προσόντα όσων παρακολούθησαν επιτυχώς το Π.Μ.Σ. είναι τα εξής:

α. Γνώσεις: Οι απόφοιτοι του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους», τόσο του πρώτου όσο και του δεύτερου επιπέδου, αναμένεται να αποκτήσουν ανάλογα με την ειδίκευση που έχουν επιλέξει: 1. εξειδικευμένη επάρκεια στη γνωστική περιοχή της Ιστορίας, Θεολογίας και Τέχνης του Αγίου Όρους και του Ορθόδοξου Μοναχισμού, 2. Ερευνητική εμπειρία ώστε να μπορούν να μελετήσουν σε βάθος επιμέρους πτυχές της Ιστορίας, των Θεσμών και της Τέχνης του Αγίου Όρους, της Μοναστικής Θεολογίας και Πνευματικότητας της Αθωνικής Πολιτείας, καθώς και της ιδιάζουσας μουσικής παράδοσης και του ψαλτικού ύφους της Αγιορειτικής Ψαλτικής Τέχνης, 3. προηγμένη γνώση και ενημέρωση στη διερεύνηση με τη χρήση των νέων εργαλείων μελέτης και έρευνας στη θεολογική, ιστορική, αρχαιολογική και μουσικολογική επιστήμη και εν γένει στις ανθρωπιστικές επιστήμες, των ιστορικών, θεολογικών και μουσικών πηγών της Αγιορειτικής Ιστορίας και Παράδοσης, καθώς και της δευτερεύουσας βιβλιογραφίας, ελληνόγλωσσης και ξενόγλωσσης, 4. ανάπτυξη της κριτικής επιστημονικής σκέψης, ώστε να προσεγγίζουν και κατανοούν με κριτικό τρόπο τις ιστορικές, θεολογικές, μουσικές και λοιπές γραπτές και εικονιστικές πηγές του Αγίου Όρους, αλλά και τη νεότερη και σύγχρονη ιστορική, θεολογική, νομική, αρχαιολογική και μουσικολογική έρευνα που σχετίζεται με το Άγιο Όρος και ευρύτερα την χριστιανική και ορθόδοξη μοναστική παράδοση, σε συνάφεια και με τα σύγχρονα ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει σε διεθνές επίπεδο η αγιορειτική ζωή και παράδοση, ως βασικός εκφραστής της εκκλησιαστικής παράδοσης και πράξης.

β. Δεξιότητες : Οι απόφοιτοι του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους» του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού αποκτούν, ανάλογα με την ειδίκευση που έχουν επιλέξει, ιδιαίτερες δεξιότητες 1. στη διδασκαλία και την επιστημονική έρευνα των θεολογικών, ιστορικών, γραμματολογικών, φιλολογικών, αρχαιολογικών, νομικών, ερμηνευτικών και μουσικολογικών ζητημάτων που σχετίζονται με το αντικείμενο των επιμέρους επιστημονικών ειδικοτήσεων του Προγράμματος, δηλ. α) της *Ιστορίας και Τέχνης του Αγίου Όρους*, της γένεσης και ανάπτυξης των αγιορειτικών θεσμών, των πολιτικών και εκκλησιαστικών ιστορικών πηγών και μαρτυριών της υπερχιλιετούς αγιορειτικής ιστορίας, καθώς και των αρχαιολογικών και πολιτισμικών πτυχών των σχετικών εικονογραφικών συνόλων και μεμονωμένων απεικονίσεων, από τις βυζαντινές απαρχές της αγιορειτικής πολιτείας ως τους ύστερους χρόνους της Τουρκοκρατίας και τη σύγχρονη εποχή, β) της *Θεολογίας και πνευματικής ζωής του Αγίου Όρους*, της θεολογικής διδασκαλίας, του αγιορειτικού ησυχαστικού και φιλοκαλικού πνεύματος και της διαχρονικής πνευματικής παρακαταθήκης των παλαιότερων και σύγχρονων Αγιορειτών πατέρων, καθώς και των σημαντικών λειτουργικών εκφάνσεων και συλβολών της αγιορειτικής λατρευτικής παράδοσης, μέσα από την αδιάλειπτη τέλεση της θείας λατρείας στις αγιορειτικές μονές και σκήτες, ως και την ανάπτυξη της αγιολογικής, ομιλητικής και υμνογραφικής παράδοσης του Αγίου Όρους, γ) της *Ψαλτικής Τέχνης και Μουσικής παράδοσης του Αγίου Όρους*, της μακραίωνης βυζαντινής και μεταβυζαντινής παράδοσης της ψαλτικής τέχνης του Αγιορειτικού μέλους και της μουσικολογικής θεωρίας και τέχνης, όπως καλλιεργήθηκε ιδιαίτερος στο Άγιο Όρος από τους αγιορείτες μελουργούς και μαΐστορες.

γ. Ικανότητες: Οι απόφοιτοι του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους» ανά-

λογα με την ειδίκευση και τα μαθήματα που έχουν επιλέξει είναι σε θέση 1. να εφαρμόζουν τη θεολογική, ιστορική, αρχαιολογική και μουσικολογική γνώση στην έρευνα και την εκπαιδευτική διαδικασία, 2. να αναζητούν, αναλύουν και συνθέτουν δεδομένα και πληροφορίες μέσα από τις ποικίλες αγιορειτικές πηγές και τη δευτερεύουσα βιβλιογραφία του Αγίου Όρους, κάνοντας χρήση της κατάλληλης ερευνητικής μεθοδολογίας και τεχνολογίας, 3) να εργάζονται με επιστημονικό τρόπο, αυτόνομα ή σε ομάδες, ακόμη και σε διεθνές ή και διεπιστημονικό περιβάλλον, 4) να παράγουν πρωτότυπες ιδέες και ερευνητική γνώση στο πεδίο της ειδίκευσής τους, 5) να έχουν ικανότητα κριτικής μελέτης, μέσα στο ιστορικό, θεολογικό και κοινωνικό πλαίσιο που παρήγαγε τις γραπτές πηγές και τα αρχαιολογικά και πολιτισμικά τεκμήρια της Αγιορειτικής παράδοσης, με βάση τα δεδομένα της σύγχρονης διεθνούς έρευνας, 6) να μεταφέρουν και αξιοποιούν τις ιστορικές, θεολογικές, αρχαιολογικές, φιλολογικές, νομικές, μουσικολογικές και λοιπές γνώσεις που έχουν λάβει, στο εκπαιδευτικό, εκκλησιαστικό ή κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο εργάζονται και διαβιούν.

3. Απονεμόμενος τίτλος

Το Π.Μ.Σ. απονέμει Δ.Μ.Σ. με τίτλο: «Σπουδές στην Ιστορία, την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους», με τις εξής ειδικεύσεις:

- α. *Ιστορία και Τέχνη του Αγίου Όρους*
- β. *Θεολογία και Πνευματική Ζωή του Αγίου Όρους*
- γ. *Μουσική Παράδοση και Ψαλτική Τέχνη του Αγίου Όρους*

Η επιτυχής ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ. οδηγεί στο επίπεδο επτά (7) του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων σύμφωνα με το άρθρο 47 του ν. 4763/2020 (Α'254).

4. Δικαιώματα και υποχρεώσεις των φοιτητών

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν όλα τα δικαιώματα, τις παροχές και τις διευκολύνσεις που προβλέπονται και για τους φοιτητές του πρώτου κύκλου σπουδών πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων. Το Τμήμα οφείλει να εξασφαλίζει διευκολύνσεις σε μεταπτυχιακούς φοιτητές με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Όλες οι προβλεπόμενες αίθουσες διδασκαλίας και τα εργαστήρια διαθέτουν την υλικοτεχνική υποδομή για την πρόσβαση σε άτομα ΑΜΕΑ. Επίσης, προβλέπεται η διενέργεια προφορικής εξέτασης για τη διευκόλυνση ατόμων π.χ. με προβλήματα δυσλεξίας.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές που γίνονται δεκτοί στο Π.Μ.Σ. υποχρεούνται:

- α. Να παρακολουθούν ανελλιπώς τα μαθήματα του Π.Μ.Σ. Η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική. Παρεκκλίσεις επιτρέπονται μόνο για σοβαρούς αιτιολογημένους λόγους. Δεν επιτρέπονται περισσότερες από τέσσερις (4) απουσίες σε κάθε μάθημα.
- β. Να συμμετέχουν στο σύνολο των εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων.
- γ. Να υποβάλλουν εμπρόθεσμα τις δηλώσεις μαθημάτων κάθε εξάμηνο.
- δ. Να υποβάλλουν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις εργασίες που απαιτούνται για κάθε μάθημα.
- ε. Να προσέρχονται στις εξετάσεις.
- στ. Να υποβάλλουν στη Γραμματεία, μαζί με την προς αξιολόγηση διπλωματική τους εργασία, υπεύθυνη δήλωση ότι δεν εμπεριέχονται στοιχεία λογοκλοπής.
- ζ. Να καταβάλλουν τα τέλη φοίτησης εντός των ημερομηνιών που ορίζονται.

- η. Να έχουν τακτοποιήσει όλες τις οικονομικές τους υποχρεώσεις, καθώς και όποια άλλη υποχρέωση προς το Ίδρυμα, πριν από την ορκωμοσία. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα έχουν δικαίωμα να ορκιστούν ή/και να παραλάβουν το δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών.
- θ. Εφόσον έχουν λάβει υποτροφία, να προσφέρουν ανταποδοτικό έργο, εφόσον αυτό προβλέπεται (φροντιστηριακά μαθήματα, συμβολή στη βιβλιοθήκη και στην έρευνα και όπου υπάρχει ανάγκη στις υπηρεσίες του Πανεπιστημίου).
- ι. Είναι δυνατή η παράλληλη φοίτηση σε προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών και σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ή σε δύο (2) του ίδιου ή άλλου Τμήματος, του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι.
- ια. Να σέβονται και να τηρούν τις αποφάσεις των οργάνων του μεταπτυχιακού καθώς και την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

Αδυναμία τήρησης των παραπάνω, χωρίς τεκμηριωμένη δικαιολογία, μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχία σε μάθημα ή σε διαγραφή από το Π.Μ.Σ.

Ορίζονται επιπλέον υποχρεώσεις που απαιτούνται για την επιτυχή ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ. για τη λήψη Δ.Μ.Σ, όπως η συμμετοχή σε ημερίδες και συνέδρια, η παρακολούθηση σεμιναρίων, που σχετίζονται με την ειδίκευση, που έχουν επιλέξει, η συμμετοχή σε ερευνητικές ομάδες και προγράμματα, που σχετίζονται με το Π.Μ.Σ. Επίσης, οι μεταπτυχιακοί/-ές φοιτητές/-τριες οφείλουν να παρουσιάζουν εργασίες, που τους ανατίθενται, να συμμετέχουν υποχρεωτικά στα σεμινάρια και τις διαλέξεις που οργανώνονται από τα εργαστήρια και να παρακολουθούν την υποστήριξη μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών της ειδίκευσής τους.

5. Περιεχόμενο-Διάρθρωση Σπουδών

Το Π.Μ.Σ. διαρθρώνεται σε 3 εξάμηνα. Στο Α' εξάμηνο διδάσκονται 3 μαθήματα, 2 από αυτά είναι Υποχρεωτικά (Υ), και είναι κοινά για όλες τις ειδικεύσεις, και 1 Υποχρεωτικό Επιλογής (ΥΕ). Κάθε ένα από τα τρία αυτά μαθήματα αντιστοιχεί σε 10 ECTS. Στο Β' εξάμηνο διδάσκονται 3 μαθήματα Υποχρεωτικά Επιλογής (ΥΕ) για κάθε ειδίκευση. Κάθε ένα από τα τρία αυτά μαθήματα αντιστοιχεί σε 10 ECTS. Στο Γ' εξάμηνο εκπονείται μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, η οποία αντιστοιχεί σε 30 ECTS.

Η επίσημη γλώσσα διεξαγωγής του προγράμματος είναι η ελληνική, ενώ κατ' εξαίρεση μπορεί να γίνονται κάποιες διαλέξεις σε ευρωπαϊκές γλώσσες.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α' εξάμηνο (Σύνολο ECTS 30)				
(Δύο υποχρεωτικά μαθήματα. Από τα Υποχρεωτικά Επιλογής μαθήματα, οι φοιτητές επιλέγουν δύο, ανάλογα με την ειδίκευση)				
α/α	Τίτλος Μαθήματος	Τύπος μαθήματος (υποχρ./επιλ.)	Εξ αποστάσεως	ECTS
1	Βασικοί Σταθμοί της Ιστορίας, της Αρχαιολογίας και της Τέχνης του Αγίου Όρους	Υ	—	10
2	Θεολογία και Πνευματική Ζωή του Αγίου Όρους	Υ	—	10
3	Θεσμοί και Δίκαιο του Αγίου Όρους	ΥΕ	—	10

4	Ο καθημερινός βίος στο Άγιο Όρος κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο	ΥΕ	—	10
5	Η αγιολογική και υμνογραφική παράδοση του Αγίου Όρους	ΥΕ	—	10
6	Η ψαλτική παράδοση στο Άγιο Όρος κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο	ΥΕ	—	10
Β' εξάμηνο (Σύνολο ECTS 30) (Οι φοιτητές επιλέγουν τρία Υποχρεωτικά Επιλογής μαθήματα της Ειδίκευσης)				
α/α	Τίτλος Μαθήματος	Τύπος μαθήματος (υποχρ./επιλ.)	Εξ αποστάσεως	ECTS
1	Πηγές της Ιστορίας του Αγίου Όρους	ΥΕ	—	10
2	Ο Αθωνικός χώρος και οι κτήσεις των Αγιορειτικών Μονών	ΥΕ	—	10
3	Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Ζωγραφική στο Άγιο Όρος: μνημειακά σύνολα και εικόνες	ΥΕ	—	10
4	Η νεότερη τέχνη στη χερσόνησο του Άθω (18 ^{ος} -20 ^{ός} αι.)	ΥΕ	—	10
5	Ζητήματα μοναστικής θεολογίας και πνευματικότητας του Αγίου Όρους από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα	ΥΕ	—	10
6	Η λειτουργική παράδοση και ζωή στο Άγιο Όρος: θεωρία και πράξη (Τυπικά, Διατάξεις, Συλλογές, Χειρόγραφα)	ΥΕ	—	10
7	Αγιορείτες Μελουργοί και Μαΐστορες του αγιορειτικού μέλους	ΥΕ	—	10
8	Τα Μουσικά Χειρόγραφα του Αγίου Όρους	ΥΕ	—	10
Γ' εξάμηνο (Σύνολο ECTS 30)				
α/α	Τίτλος Μαθήματος	Τύπος εργασίας	Ώρες διδασκαλίας	ECTS
1	Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία	Υ		30

6. Διπλωματική Εργασία

Για την εκπόνηση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Μ.Δ.Ε.), ύστερα από αίτηση του υποψηφίου σε καθορισμένες ημερομηνίες, στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων και επισυνάπτεται περίληψη της προτεινόμενης εργασίας, η Σ.Ε. ορίζει τον επιβλέποντα αυτής και συγκροτεί Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα μέλος της οποίας είναι ο επιβλέπων.

Στο περίγραμμα-περίληψη έρευνας που κατατίθεται από τον μεταπτυχιακό φοιτητή πρέπει να προσδιορίζεται το υπό πραγμάτευση θέμα, η μέθοδος προσέγγισής του και η βιβλιογραφία που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για την εκπόνηση της Μ.Δ.Ε.

Το θέμα της Μ.Δ.Ε. πρέπει να είναι συναφές με το αντικείμενο του Π.Μ.Σ.

Δικαίωμα επίβλεψης διπλωματικών εργασιών έχουν οι διδάσκοντες των κατηγοριών, όπως αυτές περιγράφονται στο άρθρο 83 του ν. 4957/2022:

α. Μέλη Δ.Ε.Π., Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Ε.Π.), Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.ΔΙ.Π.) και Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) ή Ανώτατου Στρατιωτικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Σ.Ε.Ι.), με πρόσθετη απασχόληση πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών τους, αν το Π.Μ.Σ. έχει τέλη φοίτησης,

β. ομότιμους Καθηγητές ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι.,

γ. συνεργαζόμενους καθηγητές,

δ. εντεταλμένους διδάσκοντες,

ε. επισκέπτες καθηγητές ή επισκέπτες ερευνητές,

στ. ερευνητές και ειδικούς λειτουργικούς επιστήμονες ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α' 258) ή λοιπών ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων της ημεδαπής ή αλλοδαπής.

Η διαδικασία ορισμού του επιβλέποντος και του τίτλου της Μ.Δ.Ε. γίνεται μετά την περάτωση του α' εξαμήνου και όχι αργότερα από το τέλος του β' εξαμήνου. Κατόπιν έγκρισης της Σ.Ε. το θέμα εγγράφεται σε ειδικό κατάλογο μεταπτυχιακών εργασιών, που τηρείται στη Γραμματεία. Στον κατάλογο αυτό περιλαμβάνεται απαραίτητως το ονοματεπώνυμο του υποψηφίου, ο επιβλέπων καθηγητής, η ημερομηνία της ανακοίνωσης του θέματος στη Σ.Ε. και η ημερομηνία λήξεως της διαδικασίας.

Τα μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο του Π.Μ.Σ. και μπορούν να προέρχονται από το Τμήμα ή άλλα Τμήματα και Σχολές του οικείου Α.Ε.Ι. ή Α.Ε.Ι. της ημεδαπής.

Η εκπόνηση της Μ.Δ.Ε. διέπεται από τον Κώδικα Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας του Α.Π.Θ. Κάθε δημιουργός ή συν-δημιουργός οποιουδήποτε πνευματικού έργου δικαιούται να αναφέρεται και να αναγνωρίζεται ως τέτοιος, απολαμβάνοντας και τα περιουσιακά και ηθικά δικαιώματα/εξουσίες που απορρέουν από το συγκεκριμένο έργο. Κατ' εξαίρεση, αν το πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα («έργο») είναι το τελικό εξαγόμενο αμειβόμενου ερευνητικού έργου, το οποίο έχει ανατεθεί από φορέα εκτός Α.Π.Θ., τα περιουσιακά δικαιώματα του δημιουργού ή των συν-δημιουργών μπορεί να περιορίζονται βάσει των όρων της σύμβασης με την οποία ανατίθεται το εν λόγω ερευνητικό έργο, ενώ τα ηθικά δικαιώματα παραμένουν στον δημιουργό ή τους δημιουργούς, υποκειμένα στους αναγκαίους -για την εκμετάλλευση/οικονομική αξιοποίηση του παραχθέντος πνευματικού δημιουργήματος- συμβατικούς περιορισμούς.

Δεν είναι δυνατή αλλαγή του θέματος της Μ.Δ.Ε., παρά μόνο με απόφαση της Σ.Ε., μετά από αιτιολογημένη εισήγηση του επιβλέποντος καθηγητή. Αλλαγή θέματος μεταπτυχιακής εργασίας σε καμιά περίπτωση δεν αποτελεί λόγο για παράταση των ανωτέρω προθεσμιών.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αν υφίσταται αντικειμενική αδυναμία ή σπουδαίος λόγος, είναι δυνατή η αντικατάσταση του επιβλέποντα ή μέλους της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής μετά από απόφαση της Σ.Ε.

Η Μ.Δ.Ε. του Π.Μ.Σ. ανήκει στην κατηγορία των θεωρητικών εργασιών. Ο φοιτητής προβαίνει σε συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση και μελέτη του ανατιθέμενου θέματος, ενώ

από την εν λόγω έρευνα είναι δυνατόν να παραχθούν και πρωτότυπα στοιχεία (συνθετική μορφή), χωρίς όμως αυτό να είναι απαραίτητο.

Η έκταση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (Μ.Δ.Ε.) μπορεί να κυμαίνεται από 22.000 έως 25.000 λέξεις, στις εξής γραμματοσειρές: New Times Roman, Palatino Linotype, SBL Greek, Garamond ή Arial ή κάποια παρόμοια. Το μέγεθος των γραμμάτων για το κύριο κείμενο είναι 12pt και για τις υποσημειώσεις 10pt. Το διάστιχο του κυρίως κειμένου θα πρέπει να είναι 1,5 και στις υποσημειώσεις 1,3. Ως συστήματα παραπομπής και βιβλιογραφίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε σύστημα Turabian είτε το σύστημα συγγραφέας-χρονολογία (author-date) ανάλογα με τη φύση της μεταπτυχιακής εργασίας και την υπόδειξη του επιβλέποντος. Οδηγίες για τη δομή, τη μορφή του εξώφυλλου και παραδείγματα υποσημειώσεων και βιβλιογραφίας σύμφωνα με τα παραπάνω συστήματα υπάρχουν στον οικείο τόπο της ιστοσελίδας του Τμήματος. Η συμμόρφωση με τις οδηγίες αυτές είναι υποχρεωτική. Μεθοδολογικά, ο μεταπτυχιακός φοιτητής ακολουθεί τις υποδείξεις του επιβλέποντος, ανατρέχει στις πηγές και στη νεότερη βιβλιογραφία, όπου αυτό απαιτείται.

Η Μ.Δ.Ε. δύναται να έχει την ακόλουθη δομή:

- Εξώφυλλο, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Π.Μ.Σ.
- Εσώφυλλο, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Π.Μ.Σ.
- Σελίδα ευχαριστιών-αφιέρωσης (προαιρετικό)
- Πίνακας Περιεχομένων
- Πίνακας βιβλιογραφικών συντομογραφιών και συντμήσεων
- Πρόλογος
- Εισαγωγή
- Κεφάλαια κυρίως θέματος (με διαβάθμιση)
- Συμπεράσματα/Επίλογος
- Βιβλιογραφικός Πίνακας
- Περίληψη στην ελληνική (μέχρι 500 λέξεις)
- Περίληψη στην αγγλική (μέχρι 500 λέξεις)
- Παραρτήματα εικόνων/κειμένων κ.ά. (προαιρετικά)

Η γλώσσα της Μ.Δ.Ε. μπορεί να είναι η ελληνική ή η αγγλική. Ορίζεται κατόπιν αιτήσεως του/της μεταπτυχιακού/-ής φοιτητή/-τριας, και έγκρισης της Σ.Ε.

7. Αξιολόγηση φοιτητών

Ο έλεγχος στα επιμέρους μαθήματα ή άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες πραγματοποιείται στο τέλος κάθε εξαμήνου με γραπτές ή προφορικές εξετάσεις, εκπόνηση εργασιών ή συνδυασμό των ανωτέρω.

Ο τρόπος αξιολόγησης ορίζεται από τον διδάσκοντα του κάθε μαθήματος στην έναρξη του ακαδημαϊκού εξαμήνου. Το ποσοστό συμμετοχής σε άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (Συνέδρια, Ημερίδες, Σεμινάρια) καθορίζεται στον τελικό βαθμό του κάθε μαθήματος για κάθε μάθημα ξεχωριστά, έπειτα από εισήγηση του διδάσκοντα κάθε μαθήματος και εγκρίνεται από την Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ.

Η βαθμολογική κλίμακα για την αξιολόγηση της επίδοσης των μεταπτυχιακών φοιτητών ορίζεται από μηδέν (0) έως δέκα (10), ως εξής:

- Άριστα (8,5 έως 10)
- Λίαν Καλώς (6,5 έως 8,5 μη συμπεριλαμβανομένου)
- Καλώς (6 έως 6,5 μη συμπεριλαμβανομένου)
- Προβιβάσιμος βαθμός είναι το έξι (6) και οι μεγαλύτεροί του.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων ή οποιασδήποτε άλλης εκπαιδευτικής δραστηριότητας είναι υποχρεωτική. Ένας μεταπτυχιακός φοιτητής θεωρείται ότι έχει παρακολουθήσει κάποιο μάθημα (και επομένως έχει δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις) μόνο αν έχει παρακολουθήσει τουλάχιστον 24 των θεωρητικών ωρών του μαθήματος. Σε αντίθετη περίπτωση, ο μεταπτυχιακός φοιτητής υποχρεούται να παρακολουθήσει εκ νέου το μάθημα κατά το επόμενο ακαδημαϊκό έτος.

Σε περίπτωση που το ποσοστό απουσιών μεταπτυχιακού φοιτητή ξεπερνά το 15% στο σύνολο των μαθημάτων, θα πρέπει να παρακολουθήσει εκ νέου το μάθημα ή τα μαθήματα με καταβολή των αντίστοιχων διδάκτρων. Στην περίπτωση αυτή υπόκειται εκ νέου στη διαδικασία αξιολόγησης, οπότε αν και για δεύτερη φορά συγκεντρώσει πέντε (5) απουσίες ή αποτύχει στην εξέταση του μαθήματος, διαγράφεται από το Πρόγραμμα. Το εν λόγω θέμα εξετάζεται από τη Σ.Ε., η οποία γνωμοδοτεί σχετικά στη Συνέλευση του Τμήματος.

Αν ο μεταπτυχιακός φοιτητής αποτύχει π.χ. 2 φορές στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων και θεωρείται ότι δεν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα εξετάζεται, ύστερα από αίτησή του από τριμελή επιτροπή μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, οι οποίοι έχουν το ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο με το εξεταζόμενο μάθημα και ορίζονται από τη Συνέλευση του Τμήματος. Από την επιτροπή εξαιρείται ο υπεύθυνος της εξέτασης διδάσκων.

Δύναται σε περίπτωση έκτακτων αναγκών ή για λόγους ανωτέρας βίας να διεξάγονται εξετάσεις με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, εφόσον έχει διασφαλιστεί το αδιάβλητο της διαδικασίας της αξιολόγησης.

Στις περιπτώσεις ασθένειας συνιστάται ο διδάσκων να διευκολύνει με όποιον τρόπο θεωρεί ο ίδιος πρόσφορο τον φοιτητή (π.χ. προφορική ή εξ αποστάσεως εκπαίδευση).

Ο βαθμός του Δ.Μ.Σ. προκύπτει από τον σταθμικό μέσο όρο των μαθημάτων του Π.Μ.Σ. και της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (η στάθμιση γίνεται από τις πιστωτικές μονάδες των μαθημάτων και της Μ.Δ.Ε.) και υπολογίζεται, με ακρίβεια δεύτερου δεκαδικού ψηφίου, με τον ακόλουθο τρόπο:

Ο βαθμός κάθε μαθήματος και της Μ.Δ.Ε., πολλαπλασιάζεται με τον αντίστοιχο αριθμό πιστωτικών μονάδων (ECTS) και το άθροισμα των γινομένων διαιρείται με τον ελάχιστο αριθμό πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για τη λήψη του Δ.Μ.Σ.

8. Το σύστημα ECTS

Το σύστημα ECTS = European Credit Transfer and Accumulation System (Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συσώρευσης Πιστωτικών μονάδων) είναι ένας συστηματικός τρόπος περιγραφής ενός εκπαιδευτικού προγράμματος με τη χρήση πιστωτικών μονάδων, οι οποίες απεικονίζουν το φόρτο εργασίας που απαιτείται για να επιτευχθούν οι στόχοι του προγράμματος. Ο φόρτος εργασίας αποτελείται από το χρόνο και την ποσότητα δουλειάς που χρειάζεται να καταβάλει ένας φοιτητής για να αποκτήσει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που παρέχει η προγραμματισμένη διαδικασία μάθησης.

Ένα πλήρες εξάμηνο σπουδών θεωρείται ότι αντιστοιχεί σε 30 πιστωτικές μονάδες (που αντιπροσωπεύουν περίπου 900 ώρες φοιτητικής εργασίας). Επομένως, μία πιστωτική μονάδα αντιστοιχεί στο ένα τριακοστό (1/30) των απαιτούμενων πιστωτικών μονάδων κάθε εξαμήνου. Σε κάθε επιμέρους εκπαιδευτικό στοιχείο του προγράμματος (μάθημα) απονέμονται πιστωτικές μονάδες ανάλογα με το φόρτο εργασίας, που επιβάλλουν οι διάφορες εκπαιδευτικές

δραστηριότητες του στοιχείου (όπως παρακολούθηση διδασκαλίας, μελέτη, εργασίες, άσκηση, εξετάσεις). Ο φοιτητής που ολοκληρώνει με επιτυχία τη δουλειά που απαιτείται και αξιολογείται κατάλληλα, περνά το μάθημα και παίρνει τις πιστωτικές μονάδες ECTS του μαθήματος.

9. Λογοκλοπή

Καταθέτοντας οποιαδήποτε μεταπτυχιακή εργασία, ο μεταπτυχιακός φοιτητής υποχρεούται να αναφέρει το έργο και τις απόψεις άλλων.

Η αντιγραφή θεωρείται σοβαρό ακαδημαϊκό παράπτωμα. Λογοκλοπή θεωρείται η αντιγραφή εργασίας κάποιου/-ας άλλου/-ης, καθώς και η χρησιμοποίηση εργασίας άλλου/-ης - δημοσιευμένης ή μη- χωρίς τη δέουσα αναφορά. Η παράθεση οποιουδήποτε υλικού τεκμηρίωσης, ακόμη και από μελέτες του/της ιδίου/-ίας του/ της υποψηφίου/-ίας, χωρίς σχετική αναφορά, μπορεί να στοιχειοθετήσει απόφαση της Συνέλευσης του οικείου Τμήματος για διαγραφή του/της.

Στις παραπάνω περιπτώσεις -και μετά από αιτιολογημένη εισήγηση του επιβλέποντος καθηγητή η Συνέλευση του οικείου Τμήματος μπορεί να αποφασίσει τη διαγραφή του μεταπτυχιακού φοιτητή.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διευθυντής

ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, Καθηγητής

Μέλη

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΓΚΟΥ, Καθηγητής

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΡΑΛΙΔΗΣ, Καθηγητής

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ, Αναπλ. Καθηγητής

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ, Επίκ. Καθηγητής

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

α. Κατεύθυνση Ιστορίας και Τέχνης του Αγίου Όρους

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΡΑΛΙΔΗΣ, Καθηγητής

β. Κατεύθυνση Θεολογίας και Πνευματικής Ζωής του Αγίου Όρους

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ, Αναπλ. Καθηγητής

γ. Κατεύθυνση Μουσικής Παράδοσης και Ψαλτικής Τέχνης του Αγίου Όρους

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ, Επίκ. Καθηγητής

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ, Καθηγητής

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΣΤΑΣΕΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΕΛΕΝΗ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ, ΕΔΙΠ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΠΜΣ (κατά αλφαβητική σειρά)

ΜΑΡΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Καθηγήτρια Τμ. Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορική Μουσικολογία με ειδίκευση στη Βυζαντινή Μουσική»

☎ +30 2310 991838

e-mail : malexand@mus.auth.gr

ΕΛΕΝΗ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΔΙΠ Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Θεολογία, Φυσικές Επιστήμες και Περιβάλλον»

☎ +30 2310 996678

e-mail : cantonop@past.auth.gr

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΓΚΟΥ

Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Πηγές Κανονικού Δικαίου»

☎ +302310 996675

e-mail : giagou@past.auth.gr

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ

Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Ποιμαντική και Εξομολογητική»

☎ +302310 996676

e-mail : agikas@past.auth.gr

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Αναπλ. Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Αγιολογία-Υμνολογία»

☎ +302310 996964

e-mail : dkaklama@past.auth.gr

ΦΩΚΙΩΝ ΚΟΤΖΑΓΕΩΡΓΗΣ

Αναπλ. Καθηγητής Τμ. Ιστορίας & Αρχαιολογίας ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Οθωμανική Ιστορία»

☎ +302310 997266

e-mail : phokion@hist.auth.gr

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΡΑΛΙΔΗΣ

Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία Θρησκείων»

☎ +302310 997020

e-mail : akralid@past.auth.gr

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΙΑΚΟΣ

Δρ Βυζ. Αρχαιολογίας - Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής & Αγίου Όρους

Γνωστικό αντικείμενο: «Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη»

☎ +302310 285163

e-mail : dliakos@culture.gr

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ

Επίκ. Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Μουσική και Ψαλτική Τέχνη»

☎ +302310 996672

e-mail : liakos@past.auth.gr

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΣΗΣ

Αναπλ. Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Πηγές της Θείας Λατρείας, Βυζαντινή Λειτουργική Παράδοση»

☎ +302310 996677

e-mail : nassis@past.auth.gr

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗΣ

Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστικό Δίκαιο»

☎ +302310 996697

e-mail : dnik@past.auth.gr

ΑΡΧΙΜ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Καθηγητής Τμ. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης ΠΑΜΑΚ

Γνωστικό αντικείμενο: «Βυζαντινή Μουσική – Εκτέλεση Ψαλτικής»

☎ +302310 891345

e-mail : nepa@uom.gr

ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Πατρολογία-Αγιολογία»

☎ +302310 996964

e-mail : spaschal@past.auth.gr

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΕΜΟΓΛΟΥ

Καθηγητής Τμ. Ιστορίας & Αρχαιολογίας ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη»

☎ +302310 997775

e-mail : semoglou@hist.auth.gr

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΤΡΙΒΥΖΑΔΑΚΗ

Επίκ. Καθηγήτρια Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Χριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη»

☎ +302310 991383

e-mail : atrivyza@past.auth.gr

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΙΓΑΡΑΣ

Καθηγητής Τμ. Ιστορίας & Εθνολογίας ΔΠΘ

Γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης»

☎ +3025310 39468
e-mail : georgts@otenet.gr

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΓΚΟΣ
Καθηγητής Τμ. Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ
Γνωστικό αντικείμενο: «Δογματική της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας»
☎ +302310 996962
e-mail : vtsigkos@past.auth.gr

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΧΑΛΔΑΙΑΚΗΣ
Καθηγητής Τμ. Μουσικών Σπουδών ΕΚΠΑ
Γνωστικό αντικείμενο: «Βυζαντινή Μουσικολογία»
☎ +30210 7277937
e-mail : axaldaiak@music.uoa.gr

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΕΔΙΠ Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ
Γνωστικό αντικείμενο: «Λειτουργική-Τελετουργική»
☎ +302310 996677
e-mail : stylxatz@past.auth.gr

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ
Καθηγητής Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ
Γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Ιστορία»
☎ +302310 996656
e-mail : konchris@past.auth.gr

ΚΡΙΤΩΝ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ
Ομότιμος Διευθυντής Ερευνών Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών ΕΙΕ
«Ιστορία του Μοναχισμού, Ελληνική Παλαιογραφία, Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή
Διπλωματική»
☎ +30210 7273650
e-mail : kchryso@eie.gr

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

ΑΛΕΞΙΑ ΣΟΥΚΑΡΑ
☎ +302310 996681
e-mail : alexias@past.auth.gr

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ
e-mail : skaloger@past.auth.gr

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΦΟΝΔΥΛΗΣ
e-mail : ds@lib.auth.gr

**Γ'. ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΙΔΡΥΣΗΣ ΠΜΣ “ΣΠΟΥΔΕΣ
ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ
ΚΑΙ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ”**

*Η ΥΑ αρ. 27867 για την ίδρυση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Σπουδές στην Ιστορία,
την Πνευματικότητα, την Τέχνη και τη Μουσική Παράδοση του Αγίου Όρους»*

είναι δημοσιευμένη στο ΦΕΚ 3282/10-07-2018, τ. Β΄

<https://msc-mount-athos-studies.past.auth.gr/wp-content/themes/mycustomtheme/files/ΊδρυσηΠΜΣΦΕΚ.pdf>

Τροποποίηση ΦΕΚ 3844/18-08-2021, τ. Β΄

Δ' . ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ Π.Μ.Σ.

*Το πλήρες κείμενο του Κανονισμού Λειτουργίας Μεταπτυχιακών Σπουδών
είναι διαθέσιμο στην Ιστοσελίδα του Π.Μ.Σ., στη διεύθυνση:*

<http://msc-mount-athos-studies.past.auth.gr/wp-content/themes/mycustomtheme/documents.html>

Ε΄. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Όλοι οι φοιτητές του ΑΠΘ έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν τη συνδρομή, για συγκεκριμένο κάθε φορά λόγο, ειδικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου όπως:

Υπηρεσίες Υγείας (<https://www.auth.gr/healthservices>),

Στέγαση (<https://www.auth.gr/housing>),

Πανεπιστημιακή Φοιτητική Λέσχη (<https://www.auth.gr/units/596>),

Γραφείο Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας
(<https://www.auth.gr/directorate/department/43>),

Υποτροφίες (<https://www.auth.gr/scholarships>),

Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας (<https://smg.web.auth.gr/wordpress>),

Κέντρο Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών (<https://www.auth.gr/units/59>),

Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης (<https://www.auth.gr/units/98>),

e-ΑΠΘ (<https://it.auth.gr/el/dashboard>),

Πανεπιστημιακό Γυμναστήριο (<https://www.auth.gr/units/652>),

Πανεπιστημιακή Κατασκήνωση Καλάνδρας (<https://www.auth.gr/units/603>),

Βιώσιμη Κινητικότητα (<https://www.auth.gr/mobility>),

Παιδικό Κέντρο (<https://www.auth.gr/units/602>)

προκειμένου να τους συνδράμουν σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους ή ακόμη και να γίνουν οι ίδιοι εθελοντές προσφέροντας τις υπηρεσίες τους σε συναδέλφους/συμφοιτητές τους που τις έχουν ανάγκη.

Παράλληλα το **Τμήμα Σπουδών** (<https://dps.auth.gr/el>) του ΑΠΘ εκδίδει στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους τον ΟΔΗΓΟ επιβίωσης του φοιτητή σε ηλεκτρονική μορφή (διατίθεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος Σπουδών), με πληροφορίες για το ΑΠΘ και τη Θεσσαλονίκη.

Επίσης οι φοιτητές μπορούν να αντλήσουν σημαντικές πληροφορίες από την ιστοσελίδα του **Τμήματος της Δομής Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας** (<https://dasta.auth.gr>) που απόσκοπεί στην καλύτερη και αποτελεσματικότερη σύνδεση του Ιδρύματος με την αγορά εργασίας.

ΣΤ΄. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Στη Θεολογική Σχολή λειτουργεί Βιβλιοθήκη, η οποία προέκυψε από την ενοποίηση των επιμέρους βιβλιοθηκών των παλιών Σπουδαστηρίων της Σχολής, που ήταν κατεσπαρμένες σ' όλο το κτίριο. Η Βιβλιοθήκη είναι πλούσια και οργανωμένη, και διαθέτει αναγνωστήριο (<https://www.lib.auth.gr/el/βιβλιοθήκη-θεολογικής-σχολής-0>). Η διοίκησή της ασκείται από την Κοσμητεία της Σχολής.

Η Συλλογή της Βιβλιοθήκης κατανέμεται στους εξής τομείς:

- Τμήμα Παλαιτύπων
- α΄ Βιβλιοστάσιο: Περιοδικά, Σειρές, Θεματικοί Κύκλοι, Μεταπτυχιακές και Διδακτορικές Εργασίες, Τμήμα Σλαβικών μελετών
- β΄ Βιβλιοστάσιο: Κυρίως Συλλογή

ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Δευτέρα, Τετάρτη, Πέμπτη 08:30-20:00

Τρίτη, Παρασκευή 08:30-15:00

☎ +302310996691, +302310 991381

e-mail : theolib@theosch.auth.gr

Ζ΄. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Το Ωρολόγιο Πρόγραμμα μαθημάτων ανακοινώνεται για το χειμερινό εξάμηνο μέχρι τις 10 Οκτωβρίου και για το θερινό εξάμηνο μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου. Ως ημερομηνίες έναρξης μαθημάτων ορίζονται για το χειμερινό εξάμηνο η 1^η Νοεμβρίου και για το θερινό η 1^η Μαρτίου. Η διάρκεια των εξαμήνων έχει ως εξής: χειμερινό εξάμηνο έως τις 28/29 Φεβρουαρίου και θερινό εξάμηνο έως 30 Ιουνίου. Κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο δεν διεξάγονται μαθήματα ή εξετάσεις και θεωρούνται μήνες θερινών διακοπών. Επίσης στις διακοπές συγκαταλέγονται:

- **Οι διακοπές Χριστουγέννων:** Από 24 Δεκεμβρίου ως 7 Ιανουαρίου.
- **Οι διακοπές της Αποκριάς:** Από την Πέμπτη της Τυροφάγου ως και την επομένη της Καθαρής Δευτέρας.
- **Οι διακοπές του Πάσχα:** Από τη Μεγάλη Δευτέρα ως την Κυριακή του Θωμά.
- **Η 26^η Οκτωβρίου:** Εορτή του πολιούχου της πόλης Αγίου Δημητρίου. Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (Εθνική εορτή).
- **Η 28^η Οκτωβρίου:** Επέτειος του "ΟΧΙ" στον ιταλικό φασισμό (Εθνική εορτή).
- **Η 17^η Νοεμβρίου:** Επέτειος εξέγερσης του Πολυτεχνείου το 1973.
- **Η 30^η Ιανουαρίου:** Εορτή των Τριών Ιεραρχών (Θρησκευτική εορτή).
- **Η 25^η Μαρτίου:** Επέτειος της επανάστασης του 1821 εναντίον του τουρκικού ζυγού (Εθνική εορτή).
- **Η 1^η Μαΐου:** Πρωτομαγιά. Ημέρα ταξικής αλληλεγγύης των εργατών (Εργατική εορτή - απεργία).
- **Του Αγ. Πνεύματος:** (Κινητή θρησκευτική εορτή).

Ειδικά στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, λόγω της ιδιαιτερότητάς του, δεν γίνονται μαθήματα και το απόγευμα της παραμονής των παραπάνω εορτών καθώς και το απόγευμα της παραμονής και μέχρι 11 πμ της ημέρας των παρακάτω εορτών:

- **Αγίου Γρηγορίου Παλαμά** (14 Νοεμβρίου)
- **Εισοδίων της Θεοτόκου** (21 Νοεμβρίου)
- **Αγίου Νικολάου** (6 Δεκεμβρίου)
- **Υπαπαντής** (2 Φεβρουαρίου)
- **Αγίου Γεωργίου** (23 Απριλίου)
- **Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης** (21 Μαΐου)
- **Αναλήψεως**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

Α΄ Εξάμηνο

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 1: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

[ΥΑΟ 01] Βασικοί Σταθμοί της Ιστορίας, της Αρχαιολογίας και της Τέχνης του Αγίου Όρους (Κρ. Χρυσοχοΐδης, Κ. Χρήστου, Αθ. Σέμογλου, Απ. Κραλίδης, Φ. Κοτζαγεώργης, Δ. Λιάκος)

[ΙΑΟ 01] Θεσμοί και Δίκαιο του Αγίου Όρους (Θ. Γιάγκου, Δ. Νικολακάκης)

[ΙΑΟ 02] Ο καθημερινός βίος στο Άγιο Όρος κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο (Κρ. Χρυσοχοΐδης, Δ. Λιάκος)

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 2: ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

[ΥΑΟ 02] Θεολογία και Πνευματική Ζωή του Αγίου Όρους (Σ. Πασχαλίδης, Β. Τσίγκος, Πρωτοπρ. Αθ. Γκίκας, Δ. Κακλαμάνος, Πρωτοπρ. Χρ. Νάσσης)

[ΘΑΟ 01] Η αγιολογική και υμνογραφική παράδοση του Αγίου Όρους (Σ. Πασχαλίδης, Δ. Κακλαμάνος)

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 3: ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

[ΨΑΟ 01] Η ψαλτική παράδοση στο Άγιο Όρος κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο (Αχ. Χαλδαιάκης, Αρχιμ. Ν. Πάρης, Μ. Αλεξάνδρου, Ιω. Λιάκος)

Β΄ Εξάμηνο

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 1: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

[ΙΑΟ 03] Πηγές της Ιστορίας του Αγίου Όρους (Κρ. Χρυσοχοΐδης, Κ. Χρήστου, Απ. Κραλίδης, Φ. Κοτζαγεώργης, Δ. Λιάκος)

[ΙΑΟ 04] Ο Αθωνικός χώρος και οι κτήσεις των Αγιορειτικών Μονών (Σ. Πασχαλίδης, Απ. Κραλίδης, Ελ. Αντωνοπούλου)

[ΙΑΟ 05] Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Ζωγραφική στο Άγιο Όρος (Μνημειακά σύνολα και εικόνες) (Αθ. Σέμογλου, Γ. Τσιγάρας, Αγγ. Τριβυζαδάκη, Δ. Λιάκος)

[ΙΑΟ 08] Η νεότερη Τέχνη στη χερσόνησο του Άθω (Γ. Τσιγάρας, Αγγ. Τριβυζαδάκη, Δ. Λιάκος)

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 2: ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

[ΘΑΟ 02] Ζητήματα της Μοναστικής Θεολογίας και Πνευματικότητας του Αγίου Όρους από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα (Σ. Πασχαλίδης, Β. Τσίγκος, Πρωτοπρ. Αθ. Γκίκας, Δ. Κακλαμάνος)

[ΘΑΟ 03] Η Λειτουργική Παράδοση και Ζωή στο Άγιο Όρος: Θεωρία και Πράξη (Τυπικά, Διατάξεις, Συλλογές, Χειρόγραφα) (Θ. Γιάγκου, Δ. Κακλαμάνος, Πρωτοπρ. Χρ. Νάσσης, Πρωτοπρ. Στυλ. Χατζηγηρηγορίου)

**ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 3: ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
ΚΑΙ ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ**

[ΨΑΟ 02] Αγιορείτες Μελουργοί και Μαΐστορες του αγιορειτικού μέλους (Αχ. Χαλδαιάκης, Αρχιμ. Ν. Πάρης, Μαρία Αλεξάνδρου, Ιω. Λιάκος)

[ΨΑΟ 03] Τα Μουσικά Χειρόγραφα του Αγίου Όρους (Αχ. Χαλδαιάκης, Αρχιμ. Ν. Πάρης, Μαρία Αλεξάνδρου, Ιω. Λιάκος)

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

Περιγραφή γνωστικού αντικειμένου και περιεχομένου των μαθημάτων

ΔΜ = Διδακτικές μονάδες

ECTS = Ευρωπαϊκές πιστωτικές μονάδες

Υ = Υποχρεωτικό

ΥΕ = Κατ' επιλογήν υποχρεωτικό

X = Χειμερινό εξάμηνο

E = Εαρινό εξάμηνο

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 1: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Α' Εξάμηνο

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΥΑΟ 01] Βασικοί Σταθμοί της Ιστορίας, της Αρχαιολογίας και της Τέχνης του Αγίου Όρους		
Διδάσκοντες	ΚΡ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ, Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ, ΑΘ. ΣΕΜΟΓΛΟΥ, ΑΠ. ΚΡΑΛΙΔΗΣ, Φ. ΚΟΤΖΑΓΕΩΡΓΗΣ, Δ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος	Περίοδος: X	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	Το μάθημα δίνει ένα περίγραμμα της ιστορίας του Αγίου Όρους από την ίδρυσή του μέχρι τον 20ό αιώνα, δίνοντας έμφαση σε ορισμένους σταθμούς. Ειδικότερα, περιγράφεται η πορεία διαμόρφωσης και οργάνωσης του Αγίου Όρους από την εποχή των πρώτων αναχωρητικών ομάδων κατά τον 9 ^ο αιώνα μέχρι την ίδρυση της Μεγίστης Λαύρας από τον άγιο Αθανάσιο το 963, αναφέρονται οι περιπτώσεις σύνταξης των <i>Τυπικών</i> που ρύθμιζαν τη ζωή μέσα στην αθωνική χερσόνησο και εξετάζεται η εν γένει εσωτερική και εξωτερική ιστορία του διαμέσου των αιώνων. Επιπλέον, τίθενται ζητήματα που αφορούν την ιστορία των θεσμών, την οικονομία, την άσκηση πολιτικής μέσα στα ευρύτερα ιστορικά συμφραζόμενα που κάθε φορά βρισκόταν το Άγιο Όρος.		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	1. Εισαγωγή στις πηγές της ιστορίας του Αγίου Όρους. Περίοδοι της ιστορίας του Αγίου Όρους 2. Η ιστορία του Αγίου Όρους από την ίδρυση της Μ. Λαύρας ως τους παλαιολόγειους χρόνους. Παρουσίαση και σχολιασμός της περί Αγίου Όρους ιστοριογραφίας. Η εμφάνιση των μεγάλων κοινοβίων και η διαμόρφωση των συλλογικών θεσμών διοικήσεως της αθωνικής μοναστικής κοινότητας και των επιμέρους μονών. Η διαμόρφωση και οργάνωση των αθωνικών οικονομικών μηχανισμών 3. Η ιστορία του Αγίου Όρους κατά την εποχή των Παλαιολόγων. Το φαινόμενο της μοναστικής αναγέννησης του 14ου αιώνα. Το δεύτερο κύμα ιδρύσεως ή επανιδρύσεως μονών. Το Άγιο Όρος στο πλαίσιο της βυζαντινής		

	<p>βαλκανικής κοινοπολιτείας 4. Παρακολούθηση Διεθνούς Επισημονικού Εργαστηρίου Αγιορειτικής Εστίας 5. Η οθωμανική περίοδος. Τα "προνόμια". Εσωτερική οργάνωση. Άγιο Όρος και οθωμανική εξουσία 6. Τα αγιορειτικά μετόχια και η εξακτίνωσή τους. Οι επαφές με τον ευρύτερο ορθόδοξο κόσμο 7. Η Επανάσταση του 1821 και συνέπειές της για το Όρος. Η ανασυγκρότηση. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το Άγιο Όρος. Η πνευματική ζωή 8. Οι εθνικοί ανταγωνισμοί. Η απελευθέρωση (1912). Η ρύθμιση του καθεστώτος του Αγίου Όρους. Η εσωτερική εξέλιξη των ιδρυμάτων και η σύγχρονη κατάσταση 9. Σταθμοί στη Βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική του Αγίου Όρους. Εξέταση των σημαντικότερων μνημειακών συνόλων, εικονογραφικών προγραμμάτων, θεματολογίου και ζωγράφων. Μελέτη των τεχνοτροπικών ρευμάτων και ένταξη της τέχνης των αθωνικών συνόλων στην βυζαντινή ζωγραφική του Ελλαδικού και βαλκανικού χώρου 10. Η Βυζαντινή ζωγραφική των φορητών εικόνων και των χειρογράφων του Αγίου Όρους. Εξέταση των πιο σημαντικών φορητών εικόνων (γραπτών και ψηφιδωτών) - εικόνων επιστυλίων και μικρογραφιών των χειρογράφων. Θα εξετασθούν εικονογραφικά θέματα, εργαστήρια παραγωγής τους και scriptoria χειρογράφων 11. Εισαγωγή στην αρχιτεκτονική του Αγίου Όρους: οργάνωση και εξέλιξη των κτιριακών συγκροτημάτων, είδη κτισμάτων. Παρατηρήσεις στον διάκοσμό τους (αρχιτεκτονικά γλυπτά, μαρμαροθετημένα δάπεδα). Η συμβολή των κτητορικών επιγραφών στη γνώση της οικοδομικής ιστορίας του Αγίου Όρους 12. Σταθμοί στη βυζαντινή τέχνη του Αγίου Όρους: γλυπτική, ξυλογλυπτική, μικροτεχνία, κεντητική. Εξέταση των πιο σημαντικών έργων και των υφολογικών ιδιωμάτων τους. Η δωροδοσία έργων τέχνης προς τις αθωνικές μονές και τα εμπλεκόμενα πρόσωπα. Η διαδικασία συγκρότησης των αθωνικών σκευοφυλακίων στο πέρασμα των αιώνων 13. Εξετάσεις μαθήματος (με γραπτή εξέταση ή ηλεκτρονικό κουίζ).</p>
--	---

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΙΑΟ 01] Θεσμοί και Δίκαιο του Αγίου Όρους		
Διδάσκοντες	Θ. ΓΙΑΓΚΟΥ, Δ. ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗΣ		
Τύπος μαθήματος	Περίοδος: Χ	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Στο μάθημα εξετάζονται και αναλύονται οι θεσμοί που αναπτύχθηκαν στο Άγιο Όρος από τον 9^ο μέχρι τον 20^ό αιώνα. Γίνεται λεπτομερής ανάλυση των <i>Τυπικών</i> που θεωρούνται τα καταστατικά κείμενα για τη βυζαντινή και οθωμανική περίοδο. Επιπλέον, αναλύεται ο Καταστατικός χάρτης του Αγίου Όρους του 1927. Ταυτόχρονα, μελετάται η δικαιοδοτική διαδικασία και τα αντίστοιχα όργανα που αναπτύχθηκαν στο Άγιο Όρος, προκειμένου αυτή η ιδιότυπη «πολιτεία» να αυτοδιοικηθεί εν μέσω ευρύτερων αυτοκρατορικών ή μη κρατικών σχηματισμών. Τέλος, μελετάται και η διοικητική</p>		

	οργάνωση τόσο των κυρίαρχων μονών, όσο και των εξαρτημάτων (σκητών, κελιών).
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	1. Ιστορική Εισαγωγή 2. Η Κεντρική Διοίκηση – Βυζαντινή Περίοδος 3. Επιστημονικό Εργαστήριο (Workshop) Αγιορειτικής Εστίας 4. Η Κεντρική Διοίκηση – Οθωμανική Περίοδος 5. Η οργάνωση του μοναστικού βίου δια των Τυπικών και άλλων διατάξεων (Κοινοβιακός & ιδιόρρυθμος τύπος) από τις απαρχές έως την επικύρωση του ΚΧΑΟ 6. Ο θεσμός του Άβατου 7. Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία (καθεστώς ίδρυσης & λειτουργίας). Παρουσίαση εργασιών. 8) Η περίοδος του Μεσοπολέμου 9. Η πορεία προς τη σύνταξη και επικύρωση του ΚΧΑΟ (προηγούμενα Τυπικά που δεν εφαρμόστηκαν, σύγκριση, ιστορία κτλ.) 10. Το προνομιακό καθεστώς του Αγίου Όρους (Σύνταγμα, ΚΧΑΟ, κυρωτικό Ν.Δ., άλλες διατάξεις) 11. Κεντρική & περιφερειακή διοίκηση του Αγίου Όρους 12. Η απονομή της δικαιοσύνης στο Άγιον Όρος. Δίκαιο των Προσώπων – Ειδικές περιπτώσεις 13. Περιουσιακό Δίκαιο – Φορολογικό & τελωνειακό καθεστώς - Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΙΑΟ 02] Ο καθημερινός βίος στο Άγιο Όρος κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο		
Διδάσκοντες	ΚΡ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ, Δ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος	Περίοδος: Χ	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	Στο μάθημα αυτό θα μελετηθεί ο καθημερινός βίος και η λατρεία στο Άγιον Όρος μέσα από τις λειτουργικές πρακτικές, τους χώρους, τα εργαλεία και τα αντικείμενα καθημερινής χρήσης. Θα διερευνηθούν τα έθιμα, οι κανόνες συμπεριφοράς, οι καθημερινές ασχολίες και δραστηριότητες των μοναχών της αθωνικής πολιτείας κατά την Βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο.		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	1. Συνοπτική ιστορική εισαγωγή. Η οργάνωση και η κτιριακή διάρθρωση ενός αθωνικού μοναστηριού: ο ρόλος του καθολικού και των υπόλοιπων κτισμάτων. 2. Οι ανάγκες του καθημερινού βίου: φιλοξενία και παραγωγή διατροφικών ειδών πρώτης ανάγκης και οι απαραίτητες κτιριακές υποδομές (Α) 3. Οι ανάγκες του καθημερινού βίου: φιλοξενία και παραγωγή διατροφικών ειδών πρώτης ανάγκης και οι απαραίτητες κτιριακές υποδομές (Β) 4. Παρακολούθηση Διεθνούς Επιστημονικού Εργαστηρίου Αγιορειτικής Εστίας 5. Αρχαιολογικά τεκμήρια του καθημερινού βίου. Η συμβολή των γραπτών πηγών στη γνώση του καθημερινού βίου 6. Η οικονομία των μονών (καλλιέργειες κ.λπ.). Το κέντρο των Καρυών: η καθημερινότητα και οι λειτουργίες μίας μοναστικής πρωτεύουσας διαχρονικά. Τα Τυπικά και οι Βίοι Αγίων ως πηγή πληροφόρησης για την καθημερινή ζωή 7. Η δομή της ιεραρχίας στις μοναστικές αδελφότητες. Η συμμετοχή των προσκυνητών στη μοναστική ζωή. Τα εξαρτήματα (σκήτες, κελλιά, καθί-		

	<p>σματα κ.λπ.), η καθημερινή ζωή σε αυτά και ο ρόλος τους. Διακονήματα στην όψιμη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο. Όψεις της καθημερινότητας στο Άγιον Όρος μέσα από τα κείμενα των περιηγητών. 8. Ο εσωτερικός εξοπλισμός των αγιορειτικών ναών. Λειτουργικά σκεύη και ιερά αντικείμενα. Λειτουργικά και ιερατικά άμφια. Μοναχοί τεχνίτες και καλλιτέχνες. 9. Η ενσωμάτωση στην Οθωμανική πραγματικότητα και η προσαρμογή στο νέο καθεστώς. Οι σχέσεις με την Οθωμανική διοίκηση. Η στροφή στον Ορθόδοξο κόσμο (χώρες Βαλκανικής, Ρωσία): οι ζητείες. Από τη ζητεία στο μετόχι. Τα δύσκολα χρόνια της Επανάστασης και η μετεπαναστατική περίοδος. 10. Η σχέση των μοναχών με το παρελθόν και η πρόσληψη της αρχαιότητας. Η συγκρότηση αρχαιολογικών και λαογραφικών "συλλογών" σε διάφορες μονές διαχρονικά. 11. Τα σκευοφυλάκια των μονών του Αγίου Όρους. 12. Συνέδρια και Εκθέσεις σχετικά με την ζωή και την τέχνη του Αγίου Όρους 13. Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>
--	--

Β' Εξάμηνο

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΙΑΟ 03] Πηγές της Ιστορίας του Αγίου Όρους		
Διδάσκοντες	ΚΡ. ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ, Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ, ΑΠ. ΚΡΑΛΙΔΗΣ, Φ. ΚΟΤΖΑΓΕΩΡΓΗΣ, Δ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η μελέτη του φαινομένου των αθωνικών συλλογών χειρογράφων και εντύπων βιβλίων ως μέρος της ιστορίας, της πνευματικότητας και της τέχνης του Αγίου Όρους. Ειδικότερα εξετάζονται θέματα, όπως η συγκρότηση και η εξέλιξή τους από τον 10ο έως τον 20ό αι., η στενή σχέση τους με την κωδικογραφική δραστηριότητα στον Άθωνα, το περιεχόμενό τους, η ιστορία της καταλογογράφησης τους, των ερευνών σε αυτές, αλλά και των απωλειών που υπέστησαν, οι προσπάθειες των Αγιορειτών για τη διαφύλαξή τους.</p>		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. Εισαγωγή στις πηγές της ιστορίας του ΑΟ. Κατηγοροποίηση και αξιολόγηση των αθωνικών πηγών. Στοιχεία για την μοναστηριακή και θύραθεν έρευνα των πηγών. Η συγκρότηση των μειζόνων συλλογών (corpora) αθωνικών πηγών. Μεθοδολογικά εργαλεία για την αξιοποίηση των πηγών 2. Τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά αρχεία του ΑΟ. Η μορφή και το περιεχόμενο των μοναστηριακών συλλογών. Οι μεγάλες ειδολογικές κατηγορίες εγγράφων και η ιστορική τους βαρύτητα 3. Οι αθωνικές βιβλιοθήκες χειρογράφων. Η γένεση, η εξέλιξη, το περιεχόμενο και οι αυξομειώσεις τους ανά τους αιώνες. Από το χειρόγραφο στο έντυπο: οι βιβλιοθήκες εντύπων, συγκρότηση και περιεχόμενό τους 4. Τα έργα τέχνης</p>		

	<p>ως πηγή για την ιστορία του Αγίου Όρους 5. Οι κτητορικές επιγραφές των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων και η συμβολή τους στη γνώση της ιστορίας του Αγίου Όρους 6. Η συμβολή της ανασκαφικής και εν γένει αρχαιολογικής έρευνας στη γνώση της ιστορίας του Αγίου Όρους. 7) Αγιορειτικός Λόγος. Ομιλία στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του ΠΜΣ 8. Πηγές για την ιστορία του Αγίου Όρους: 1821 – 1870 9. Πηγές για την περίοδο των εθνικών ανταγωνισμών. Μακεδονικός Αγώνας 10. Απελευθέρωση (1912). Αρχεία και βιβλιοθήκες 11. Τα ξενόγλωσσα αρχεία του ΑΟ (οθωμανικά, σλαβικά, ρουμανικά). Η μορφή και το περιεχόμενο των μοναστηριακών συλλογών. Οι μεγάλες ειδολογικές κατηγορίες εγγράφων και η ιστορική τους βαρύτητα (I) 12. Τα ξενόγλωσσα αρχεία του ΑΟ (οθωμανικά, σλαβικά, ρουμανικά). Η μορφή και το περιεχόμενο των μοναστηριακών συλλογών. Οι μεγάλες ειδολογικές κατηγορίες εγγράφων και η ιστορική τους βαρύτητα (II) 13) Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>
--	--

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΙΑΟ 04] Ο Αθωνικός χώρος και οι κτήσεις των Αγιορειτικών Μονών		
Διδάσκοντες	ΑΠ. ΚΡΑΛΙΔΗΣ, Σ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, ΕΛ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Στο μάθημα παρουσιάζεται καταρχήν η φυσική γεωγραφία και το φυσικό περιβάλλον του Αγίου Όρους, καθώς και η ανάπτυξη της εικόνας του ιερού Άθωνα ως ιδεώδους πνευματικού χώρου. Εν συνεχεία παρουσιάζεται η σταδιακή ανάπτυξη των μετοχίων και λοιπών κτήσεων των αγιορειτικών Μονών εντός και εκτός του Άθωνος, ιδιαίτερα στον ελλαδικό, μικρασιατικό και ευρύτερο Βαλκανικό και ευρωπαϊκό χώρο, από τον 10ο αι. μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο, ως την περίοδο της όψιμης Τουρκοκρατίας, αλλά και στη νεότερη και σύγχρονη κατάσταση των Αγιορειτικών μετοχίων και λοιπών κτήσεων ως τις ημέρες μας. Τέλος, παρουσιάζεται η πνευματική λειτουργία των αγιορειτικών Μετοχίων, σε συνάρτηση με τις πνευματικές διεργασίες στις οποίες μετείχαν ενεργά κατά περιόδους οι κυρίαρχες αγιορειτικές Μονές ή διακεκριμένες μορφές Αγιορειτών λογίων.</p>		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. Φυσική γεωγραφία του Αγίου Όρους στο χώρο και στο χρόνο (γεωλογία, κλίμα, μορφολογία, μονοπάτια) 2. Το φυσικό περιβάλλον του Αγίου Όρους: δάση, χλωρίδα και πανίδα 3. Ιεροί τόποι και φυσικό περιβάλλον: Η περίπτωση του Αγίου Όρους 4. Διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος στο Άγιο Όρος (προβλήματα, καθημερινές πρακτικές χθες και σήμερα) 5. "Εκφράσεις" του ιερού Άθωνος. Το Άγιο Όρος ως φυσικός και πνευματικός χώρος 6. Οι κτήσεις των Αγιορειτικών Μονών εντός του Αγίου Όρους (Σκήτες, Κελλιά, Καλύβες κλπ) 7. "Αγιορειτικός Λόγος". Ομιλία στο πλαίσιο εκδηλώσεων του</p>		

	<p>ΠΜΣ 8. Οι κτήσεις των Αγιορειτικών Μονών εκτός του Αγίου Όρους (στον ελλαδικό, μικρασιατικό χώρο και στις Ορθοδοξες χώρες) 9. Σημαντικά μετόχια των Μονών Μεγ. Λαύρας, Βατοπαιδίου και Ιβήρων, Χιλανδαρίου και Διονυσίου 10. Σημαντικά μετόχια των Μονών Κουτλουμουσίου, Παντοκράτορος, Ξηροποτάμου, Ζωγράφου και Δοχειαρίου 11. Σημαντικά μετόχια των Μονών Καρακάλλου, Φιλοθέου, Σιμωνόπετρας, Αγίου Παύλου και Σταυρονικήτα 12. Σημαντικά μετόχια των Μονών Ξενοφώντος, Γρηγορίου, Εσφιγμένου, Αγ. Παντελεήμονος και Κωνσταμονίτου 13. Τα Αγιορειτικά Μετόχια ως πνευματικός χώρος – Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>
--	--

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΙΑΟ 05] Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Ζωγραφική στο Άγιο Όρος (Μνημειακά σύνολα και εικόνες)		
Διδάσκοντες	ΑΘ. ΣΕΜΟΓΛΟΥ, Γ. ΤΣΙΓΑΡΑΣ, ΑΓΓ. ΤΡΙΒΥΖΑΔΑΚΗ, Δ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Η καλλιτεχνική σημασία του Αγίου Όρους συμβαδίζει απόλυτα με τον πρωταγωνιστικό ρόλο που διαδραμάτισε η αγιότητα πολιτεία στη Βυζαντινή αυτοκρατορία. Προσκυνηματικό, θρησκευτικό και πνευματικό κέντρο, το Όρος προσείλκυσε σημαντικούς καλλιτέχνες από την Κωνσταντινούπολη και τη Θεσσαλονίκη και έλαβε πολυάριθμες αυτοκρατορικές και βασιλικές χορηγίες. Για τους παραπάνω λόγους η ζωγραφική στην αθωνική χερσόνησο εκπροσωπεί ένα πολύ σημαντικό τμήμα της λεγόμενης επίσημης τέχνης του Βυζαντίου επιτρέποντας να παρακολουθήσουμε την εξέλιξή της μέσα στον χρόνο και να προσδιορίσουμε την ταυτότητά της. Στο μάθημα σκιαγραφείται η εξέλιξη της Βυζαντινής και μεταβυζαντινής ζωγραφικής στον Άθω μέσα από τη μελέτη των εντοίχιων συνόλων (ψηφιδωτών και τοιχογραφιών) και των εικόνων που έχουν διασωθεί στο Άγιον Όρος. Παρουσιάζονται εικονογραφικά προγράμματα θρησκευτικών και κοσμικών κτηρίων (καθολικών ναών, παρεκκλησίων, σκητών και τραπεζών), μελετώνται νέα εικονογραφικά θέματα και χειρισμοί σε συνάρτηση με τις ιστορικές συνθήκες της εκάστοτε εποχής και αναλύεται ο ιδιαίτερος καλλιτεχνικός χαρακτήρας των έργων.</p>		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. Εισαγωγή: Παρουσίαση των στόχων-σκοπών του μαθήματος. Πηγές, βοηθήματα και εξειδικευμένη βιβλιογραφία. Σταθμοί της έρευνας της μνημειακής ζωγραφικής από τις αρχές του 20ού αι. μέχρι σήμερα. Γενικά χαρακτηριστικά και φάσεις της αθωνικής ζωγραφικής. Παρουσίαση της ορολογίας και ιστορικού πλαισίου. Μελέτη των παραγόντων που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της τέχνης και εικονογραφίας στην αθωνική χερσόνησο 2. Βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική του Αγίου Όρους: ζωγράφοι, μνημειακά σύνολα, εικονογραφικά προγράμματα, θεματολόγιο. Τεχνοτροπικά ρεύματα και ένταξη της τέχνης των αθωνικών συνόλων στην βυζαντινή ζωγρα-</p>		

	<p>φική του Ελλαδικού και βαλκανικού χώρου 3. Βυζαντινή ζωγραφική των φορητών εικόνων και των εικόνων επιστυλίων (Α: 11ος-τέλη 13ου αι.): μελέτη των βυζαντινών εικόνων των Μονών του Αγίου Όρους (γραπτών και ψηφιδωτών). Εικονογραφικά θέματα και λειτουργία των εικόνων. Καλλιτέχνες και εργαστήρια 4. Βυζαντινή ζωγραφική των φορητών εικόνων και των εικόνων επιστυλίων (Β: 14ος-15ος αι.): μελέτη των βυζαντινών εικόνων των Μονών του Αγίου Όρους (γραπτών και ψηφιδωτών). Εικονογραφικά θέματα και λειτουργία των εικόνων. Καλλιτέχνες και εργαστήρια της εποχής 5. Πρώιμη μνημειακή μεταβυζαντινή ζωγραφική (15ος-αρχ. 16ου αι.): μελέτη των εντοίχιων συνόλων του δεύτερου μισού του 15ου και των αρχών του 16ου αιώνα. Ανάλυση και ανάπτυξη της προβληματικής περί των συνθηκών της εποχής πριν την εμφάνιση του Θεοφάνη 6. Η αναγέννηση στην αθωνική μεταβυζαντινή ζωγραφική του 16ου αι. Ο ζωγράφος Θεοφάνης: μελέτη των εντοίχιων συνόλων και εικόνων που υπέγραψε ο κρήτας καλλιτέχνης Θεοφάνης. Εικονογραφικά προγράμματα και καινοτομίες. Τεχνοτροπικοί χειρισμοί. Επαφές με τη Δύση και την παλαιολόγεια παράδοση 7. Αγιορειτικός Λόγος. Ομιλία στο πλαίσιο εκδηλώσεων του ΠΜΣ 8. Η αθωνική μεταβυζαντινή ζωγραφική του 16ου αι. Ο ζωγράφος Φράγκος Κατελλάνος: Εξέταση του έργου του μεγάλου Θηβαίου καλλιτέχνη στο μοναδικό ενυπόγραφο έργο του, το παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου της Μεγίστης Λαύρας (1560) και σε εικόνες που του αποδίδονται. Μελέτη των εικονογραφικών θεμάτων και της τεχνοτροπίας του. Σχέσεις με άλλα έργα που αποδίδονται στον καλλιτέχνη 9. Η αθωνική μεταβυζαντινή ζωγραφική του 16ου αι. Υπόλοιποι ζωγράφοι: Μελέτη του έργου του Ζώρζη, του Μάρκου του Ίβηρα, του Αντωνίου. Κτήτορες-χορηγοί, εικονογραφικά προγράμματα και η τέχνη των μνημειακών συνόλων και των εικόνων που υπογράφουν και τους αποδίδονται 10. Η μεταβυζαντινή ζωγραφική του 17^{ου}-18ου αιώνα: Εντοίχια σύνολα, ζωγράφοι 11. Βυζαντινά και μεταβυζαντινά εικονογραφημένα χειρόγραφα του Αγίου Όρους: διάκοσμος, καλλιγράφοι, εργαστήρια 12. Οι φορητές εικόνες στην καλλιτεχνική παραγωγή του Αγίου Όρους κατά τον 18ο-20ό αι. 13. Παρουσίαση και εξέταση εργασιών των φοιτητών.</p>
--	--

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΙΑΟ 08] Η νεότερη Τέχνη στη χερσόνησο του Άθω		
Διδάσκοντες	Γ. ΤΣΙΓΑΡΑΣ, ΑΓΓ. ΤΡΙΒΥΖΑΔΑΚΗ, Δ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	Η νεότερη τέχνη του Αγίου Όρους αποτελεί μία ξεχωριστή ενότητα λόγω της διαμορφωμένης νεοελληνικής ταυτότητας της τέχνης του καθώς και της έντονης εξωστρέφειάς του. Το μάθημα θα επιχειρήσει να αποτυπώσει τις νέες τάσεις στην καλλιτεχνική παραγωγή τόσο σε επίπεδο μνημειακής τέχνης		

	<p>όσο και σε αντικείμενα μικροτεχνίας. Παράλληλα θα παρακολουθήσει το φαινόμενο της νεωτερικότητας στην τέχνη του Άθω υπό το πρίσμα των ιστορικών, θεσμικών και πολιτικών αλλαγών που τελούνται στον ελλαδικό αλλά και τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο.</p>
<p>Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)</p>	<p>1. Ολοκληρωμένη παράθεση και ανάλυση των δεδομένων της μνημειακής ζωγραφικής στο Άγιον Όρος (18ος-20ος αι.) σε επίπεδο τεχνοτροπίας και οργάνωσης εικονογραφικών προγραμμάτων. 2. Η φορητή εικόνα στην εκκλησιαστική πράξη του Αγίου Όρους κατά την νεότερη εποχή (18ος-20ός αι.). 3. Παραγωγή χαρακτηριστικών κατά τον 18ο-20ό αι. στο Άγιον Όρος. Ιστορικό και θεολογικό πλαίσιο, καλλιτεχνικές αφηρησίες. 4. Η νεότερη τέχνη στο Άγιον Όρος (18ος-20ός αι.). Γενικά χαρακτηριστικά, κατηγορίες έργων και επισκόπηση της έρευνας. Παραγωγή χειρογράφων κατά τον 18ο -20ο αι. στο Άγιον Όρος. 5. Η κεντητική κατά τον 18ο - 20ό αι.: κυριότερα έργα και καλλιτεχνικές τάσεις. Εργαστήρια Κωνσταντινού-πολης, Μ. Ασίας, Βιέννης. Επώνυμοι καλλιτέχνες. 6. Η μαρμαρογλυπτική κατά τον 18ο και τον πρώιμο 19ο αι. στο Άγιον Όρος. Κυριότερα έργα, καλλιτεχνικές τάσεις και εργαστήρια. Ο ρόλος των εργαστηρίων της Χίου και της Τήνου. Μοναχοί τεχνίτες. Το δυτικό μπαρόκ. 7. “Αγιορειτικός Λόγος”. Ομιλία στο πλαίσιο εκδηλώσεων του ΠΜΣ 8. Η μαρμαρογλυπτική από το 1830 και μετά στο Άγιον Όρος. Κυριότερα έργα, καλλιτεχνικές τάσεις και εργαστήρια. Ο κλασικισμός και επώνυμοι μαρμαρογλύπτες. 9. Η ξυλογλυπτική κατά τον 18ο και πρώιμο 19ο αι. στο Άγιον Όρος. Κυριότερα έργα, καλλιτεχνικές τάσεις και εργαστήρια. Τα εργαστήρια της Ηπείρου και ο ρόλος τους στην εξέλιξη της ξυλογλυπτικής στον Άθω. Μοναχοί ξυλο-γλύπτες. 10. Η ξυλογλυπτική από το 1830 και μετά στο Άγιον Όρος. Κυριότερα έργα, καλλιτεχνικές τάσεις και εργαστήρια. Η παρακμή της ξυλογλυπτικής μετά τα μέσα του 19ου αι. και η εισαγωγή ρωσικών έργων. 11. Η μεταλλοτεχνία κατά τον 18ο - 20ό αι. στο Άγιον Όρος. Κυριότερα έργα, καλλιτεχνικές τάσεις και εργαστήρια. Τα λειτουργικά αντικείμενα και η εξέλιξη των τύπων, των τεχνικών και του διακόσμου. Οι καλλιτεχνικές επιρροές στα έργα μεταλλοτεχνίας του Αγίου Όρους. 12. Η μικρογλυπτική κατά τον 18ο-20ό αι. στο Άγιον Όρος: κυριότερα έργα, καλλιτεχνικές τάσεις και τεχνίτες. 13. Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>

Γ' Εξάμηνο

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ECTS: 30
<p>Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία στοχεύει στην εισαγωγή του/της φοιτητή/τριας στην επιστημονική έρευνα και την επιστημονική βιβλιογραφία, με κοινοποίηση των αποτελεσμάτων τους, τόσο γραπτά όσο και προφορικά, σύμφωνα με τα ισχύοντα στη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Έχει ως αντικείμενο την ανασκόπηση της επιστημονικής</p>	

βιβλιογραφίας, την παρουσίασή της με συστηματικό και κριτικό τρόπο και τη διατύπωση τεκμηριωμένων θέσεων όσον αφορά το υπό πραγμάτευση θέμα.

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 2: ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Α΄ Εξάμηνο

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΥΑΟ 02] Θεολογία και Πνευματική Ζωή του Αγίου Όρους		
Διδάσκοντες	Σ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, Β. ΤΣΙΓΚΟΣ, ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΘ. ΓΚΙΚΑΣ, Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ, ΠΡΩΤΟΠΡ. ΧΡ. ΝΑΣΣΗΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Χ	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Το Άγιο Όρος ως μια πρωτίστως λατρεύουσα κοινότητα, υπήρξε και ο χώρος όπου καλλιεργήθηκε σε όλη τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο η μοναστική και λειτουργική θεολογία στις ποικίλες εκφάνσεις της. Το μάθημα αυτό αποτελεί μια εισαγωγή στους σημαντικότερους θεολογικούς σταθμούς της πνευματικής ιστορίας του Αγίου Όρους και στη συμβολή του στην ανάπτυξη της ορθόδοξης θεολογίας κατά την υπερ-χιλιετή πορεία του. Ερευνώνται επίσης οι κύριες συνιστώσες της μοναστικής πνευματικότητας του Αγίου Όρους, από τις απαρχές του ως τις ημέρες μας, καθώς και ειδικότερα θέματα (βιβλιοθήκες, αθωνικός εγκυκλοπαιδισμός κλπ) που αφορούν στο διαμορφωθέν πλαίσιο της πνευματικής ζωής των μοναχών και στις ποικίλες θεολογικές εκφάνσεις της.</p>		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. Εισαγωγικά και μεθοδολογικά ζητήματα. Το Άγιο Όρος στην παράδοση των μοναστικών κέντρων του Βυζαντίου 2. Θεία Λατρεία και Άγιο Όρος 3. Θεολογική ερμηνεία της μοναστικής ζωής (κατά τον άγιο Θεόδωρο τον Στουδίτη) 4. Παρακολούθηση του ετήσιου Διεθνούς Επιστ. Εργαστηρίου Αγιορειτικής Εστίας 5. Θέωση του ανθρώπου και ανακαινισμός της κτίσεως (κατά τον άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο) 6. Η εν Χριστώ ζωή και η εκκλησιαστική θεολογία (κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά) 7. Η ιερά ησυχία και η Φιλοκαλική παράδοση του Αγίου Όρους 8. Το Άγιο Όρος και η Δύση 9. Θεολογικές μορφές του Αγίου Όρους κατά τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία του 10. Οι Βιβλιοθήκες του Αγίου Όρους 11. Η κατά Χριστόν ζωή κατά τις υποθήκες του Γέροντος Αιμιλιανού Σιμωνοπετρίτου 12. Το ποιμαντικό χάρισμα στο πρόσωπο του Γέροντος Αιμιλιανού Σιμωνοπετρίτου 13. Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>		

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΘΑΟ 01] Η αγιολογική και υμνογραφική παράδοση του Αγίου Όρους
Διδάσκοντες	Σ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Χ	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Ως χώρος που προσδιορίζεται από την αγιότητα, ο ιερός Άθως διακρίνεται για τη δημιουργία μιας πλούσιας αγιολογικής παράδοσης που εμφανίζεται ήδη από τις απαρχές της κοινοβιακής του ιστορίας και σχετίζεται με τα προβεβλημένα εκείνα πρόσωπα της προϊστορίας και ιστορίας του (Πέτρος Αθωνίτης, Αθανάσιος Αθωνίτης, Γρηγόριος Παλαμάς, Νικόδημος Αγιορείτης κ.ά.). Από την έρευνα των αγιορειτικών αγιολογικών κειμένων διαπιστώνεται ότι με την πάροδο των χρόνων η παράδοση αυτή εμπλουτίστηκε σε μεγάλο βαθμό και κατέστη ένα από τα κύρια είδη που διακρίνουν την αγιορειτική γραμματεία. Ο αριθμός των Αγιορειτών Αγίων είναι πολύ μεγάλος και χρονικά ή θεματικά κριτήρια τους διακρίνουν σε ιδιαίτερες κατηγορίες. Σε άμεση συνάφεια εξετάζεται και η καλλιέργεια της υμνογραφίας που εύλογα απασχόλησε ιδιαίτερα τους Αγιορείτες, αφού σχετιζόταν με την απόδοση λειτουργικής τιμής σε εορτές και ιερά πρόσωπα που εντάσσονται στον ενιαύσιο εορτολογικό κύκλο της Εκκλησίας. Ο κύκλος των Αγιορειτών υμνογράφων είναι ιδιαίτερα μεγάλος και η υμνογραφική παραγωγή τους, τόσο στο πλαίσιο της συγκροτήσεως υμνογραφικών συλλογών όσο και της συνθέσεως υμνογραφικών κειμένων, είναι πολύ μεγάλη και παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητη.</p>		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. Εισαγωγή: Το Άγιον Όρος ως Όρος Αγίων - Μοναχισμός και Αγιότητα 2. Η καλλιέργεια της υμνογραφίας στο Άγιον Όρος - Γενική επισκόπηση 3. Οι Άγιοι του προκοινοβιακού Άθωνα και οι Κτίτορες Άγιοι των μεγάλων Κοινοβιακών Μονών 4. Παρακολούθηση του ετήσιου Διεθνούς Επιστ. Εργαστηρίου Αγιορειτικής Εστίας 5. Οι Αγιορείτες Άγιοι της Βυζαντινής περιόδου και του Βυζαντινού Ησυχασμού 6. Οι Αγιορείτες Άγιοι της περιόδου της Τουρκοκρατίας 7. Οι Αγιορείτες Οσιομάρτυρες 8. Οι Αγιορείτες Άγιοι της νεότερης περιόδου (Κολλυβάδες - πατέρες της φιλοκαλικής αναγέννησης) 9. Οι σύγχρονοι Αγιορείτες Άγιοι 10. Οι σημαντικότεροι Αγιορείτες Υμνογράφοι της μεταβυζαντινής περιόδου 11. Χειρόγραφοι και έντυποι υμνογραφικές συλλογές στο Άγιο Όρος 12. Νεότεροι και σύγχρονοι Αγιορείτες Υμνογράφοι 13. Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>		

Β' Εξάμηνο

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΘΑΟ 02] Ζητήματα της Μοναστικής Θεολογίας και Πνευματικότητας του Αγίου Όρους από την ίδρυσή του της μέχρι σήμερα		
Διδάσκοντες	Σ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, Β. ΤΣΙΓΚΟΣ, ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΘ. ΓΚΙΚΑΣ, Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	Στο μάθημα παρουσιάζονται επιμέρους πτυχές της μοναστικής θεολογίας και πνευματικότητας του Αγίου Όρους από την πρώτη κοινοβιακή ιστορία του έως και σήμερα, μέσα από την		

	διεξοδική μελέτη και εξέταση των σχετικών πηγών, των Αγιορειτικών βιβλιοθηκών και των πνευματικών κινημάτων που εμφανίστηκαν στο Άγιον Όρος κατά την υπερχιλιετή ιστορική του πορεία.
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	1. Μορφές του μοναχικού βίου στον βυζαντινό Άθωνα. Το θεολογικό και πνευματικό πλαίσιο τους 2. Η σωτηρία του “όλου” ανθρώπου στη μοναχική παράδοση 3. Το Άγιον Όρος ως “κοινωνία θεώσεως” 4. Η αγιολογική παραγωγή στον Άθωνα κατά την μεσοβυζαντινή και υστεροβυζαντινή περίοδο 5. Ο Βυζαντινός Ησυχασμός και ο ησυχαστικός βίος στο Άγιον Όρος 6. Πνευματικές και θεολογικές ζυμώσεις στο Άγιον Όρος κατά τους πρώτους αιώνες της Τουρκοκρατίας 7. “Αγιορειτικός Λόγος”. Ομιλία στο πλαίσιο εκδηλώσεων του ΠΜΣ 8. Η Φιλοκαλική αναγέννηση και οι θεολογικές έριδες στο Άγιον Όρος του 18ου και 19ου αιώνα (Περί ιερών μνημοσύνων και συχνής θείας μεταλήψεως) 9. Ο Αθωνικός Εγκυκλοπαιδισμός (πρόσωπα και κείμενα) 10. Ο θεολογικός λόγος του Αγίου Όρους μεταξύ εικοστού και εικοστού πρώτου αιώνα 11. Το Άγιον Όρος και η ποιμαντική συμβολή του στο έργο της Εκκλησίας κατά τον εικοστό αιώνα 12. Πνευματικές αλληλοπεριχωρήσεις - προσκυνηματικός τουρισμός στο Άγιον Όρος 13. Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΘΑΟ 03] Η Λειτουργική Παράδοση και Ζωή στο Άγιον Όρος: Θεωρία και Πράξη (Τυπικά, Διατάξεις, Συλλογές, Χειρόγραφα)		
Διδάσκοντες	Θ. ΓΙΑΓΚΟΥ, Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ, ΠΡΩΤΟΠΡ. ΧΡ. ΝΑΣΣΗΣ, ΠΡΩΤΟΠΡ. ΣΤΥΛ. ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΟΥ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	Στο μάθημα μελετώνται οι λειτουργικές πηγές που δημιουργήθηκαν στο Άγιον Όρος, καθώς και ζητήματα της λειτουργικής πράξης των αγιορειτικών μονών. Παρουσιάζονται συστηματικά οι σχετικές λειτουργικές χειρόγραφες και έντυπες πηγές (Τυπικά, λειτουργικές Διατάξεις, λειτουργικές Συλλογές και λειτουργικά Χειρόγραφα) και η ιστορία και εξέλιξη της λατρείας στα κοινοβιακά κέντρα και τις σκήτες του Αγίου Όρους. Επιπλέον, μελετάται το υμνογραφικό έργο των Αγιορειτών Υμνογράφων και παρουσιάζονται συστηματικά οι χειρόγραφες και έντυπες υμνογραφικές συλλογές που θησαυρίζονται στις αγιορειτικές Βιβλιοθήκες (Δομή, Τυπολογία και Χρήση). Στο πλαίσιο του μαθήματος οι φοιτητές ενημερώνονται για τις εκδοτικές αρχές των υμνογραφικών κειμένων και τις μεθόδους τεκμηρίωσης αγιορειτικών υμνογραφικών χειρογράφων.		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	1. Εισαγωγή. Η Λατρεία στο Άγιον Όρος από την εποχή του Φιλοθέου Κοκκίνου έως σήμερα 2. Λειτουργικά Χειρόγραφα του Αγίου Όρους 3. Εισαγωγικά στη Λειτουργική Ποίηση-		

	<p>Υμνογραφία. Υμνογραφικά είδη, Υμνογραφική ορολογία, Instrumenta Studiorum 4. Χειρόγραφες Υμνογραφικές Συλλογές του Αγίου Όρους: Δομή, Τυπολογία, Χρήση 5. Η υμνογραφική παραγωγή στο Άγιον Όρος: Πρόσωπα και κείμενα 6. Το λειτουργικό βιβλίο του Θεοτοκαρίου και η αγιορειτική παράδοσή του 7. “Αγιορειτικός Λόγος”. Ομιλία στο πλαίσιο εκδηλώσεων του ΠΜΣ 8. Γενικές αρχές έκδοσης υμνογραφικών κειμένων και μέθοδοι τεκμηρίωσης αγιορειτικών υμνογραφικών χειρογράφων 9. Κολλυβάδες Πατέρες και θεία Λατρεία Α΄. Περί της θείας Ευχαριστίας 10. Κολλυβάδες Πατέρες και θεία Λατρεία Β΄. Τα προνόμια της Κυριακής 11. Λειτουργικοκανονικά θέματα στη συγγραφική παραγωγή Αγιορειτών Α΄ 12. Λειτουργικοκανονικά θέματα στη συγγραφική παραγωγή Αγιορειτών Β΄ 13) Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>
--	--

Γ' Εξάμηνο

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ECTS: 30
<p>Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία στοχεύει στην εισαγωγή του/της φοιτητή/τριας στην επιστημονική έρευνα και την επιστημονική βιβλιογραφία, με κοινοποίηση των αποτελεσμάτων τους, τόσο γραπτά όσο και προφορικά, σύμφωνα με τα ισχύοντα στη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Έχει ως αντικείμενο την ανασκόπηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας, την παρουσίασή της με συστηματικό και κριτικό τρόπο και τη διατύπωση τεκμηριωμένων θέσεων όσον αφορά το υπό πραγμάτευση θέμα.</p>	

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ 3: ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Α' Εξάμηνο

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΨΑΟ 01] Η ψαλτική παράδοση στο Άγιο Όρος κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο		
Διδάσκοντες	ΑΧ. ΧΑΛΔΑΙΑΚΗΣ, ΑΡΧΙΜ. ΝΕΚΤ. ΠΑΡΗΣ, Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΙΩ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Χ	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Στόχος του μαθήματος είναι η γνωριμία με την ψαλτική παράδοση του Αγίου Όρους, έτσι όπως αυτή καταγράφεται μέσα στην χειρόγραφη παράδοση. Μελετάται η ακτινοβολία της Ψαλτικής του Αγίου Όρους με διάφορα μουσικά κέντρα, όπως η Θεσσαλονίκη, η Κύπρος, αλλά και άλλες ορθόδοξες χώρες, όπως Ρουμανία Σερβία, Ρωσία, Βουλγαρία. Επίσης, γίνεται μια πρώτη προσέγγιση στη συμβολή των Αγιορειτών μουσικών πάνω στο σπουδαίο θέμα της εξήγησης της ψαλτικής σημειογραφίας.</p>		

Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. Εισαγωγικό μάθημα 2. Ειδική Ορολογία 3. Η ζωντανή ψαλτική παράδοση στο Άγιον Όρος 4. Παρακολούθηση του ετήσιου Διεθνούς Επιστ. Εργαστηρίου Αγιορειτικής Εστίας 5. Η Ψαλτική παράδοση του Αγίου Όρους σε σχέση με την Θεσσαλονίκη. Βυζαντινή περίοδος 6. Η Ψαλτική παράδοση του Αγίου Όρους σε σχέση με την Θεσσαλονίκη. Μεταβυζαντινή περίοδος 7. Η ακτινοβολία της ψαλτικής παράδοσης του Αγίου Όρους στην Κύπρο 8. Η χοροστασία των Χορών Ψαλτών στην αγιορειτική παράδοση 9. Η συμβολή των Αγιορειτών μουσικών στην εξήγηση της ψαλτικής σημειογραφίας-Α΄ 10. Η συμβολή των Αγιορειτών μουσικών στην εξήγηση της ψαλτικής σημειογραφίας-Β΄ 11. Επισκόπηση της Βυζαντινής παρασημαντικής μέσα από τα Μουσικά χειρόγραφα του Αγίου Όρους 12. Η ακτινοβολία του Αγίου Όρους σε άλλες ορθόδοξες χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Ρωσία) 13. Παρουσίαση εργασιών μεταπτυχιακών φοιτητών.</p>
---	---

Β΄ Εξάμηνο

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΨΑΟ 02] Αγιορείτες Μελουργοί και Μαΐστορες του αγιορειτικού μέλους		
Διδάσκοντες	ΑΧ. ΧΑΛΔΑΙΑΚΗΣ, ΑΡΧΙΜ. ΝΕΚΤ. ΠΑΡΗΣ, Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΙΩ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Η Ψαλτική Τέχνη στο Άγιο Όρος εμφανίζεται από τα πρώτα χρόνια της ιδρύσεως της μοναστικής κοινότητας ως απαραίτητο στοιχείο της λατρευτικής σύναξης. Η ανάπτυξη της Ψαλτικής κατά την παλαιολόγιο περίοδο αλλά και στη μεταβυζαντινή περίοδο έχει να επιδείξει ένα μεγάλο αριθμό μοναχών μελουργών, κωδικογράφων, διδασκάλων. Το Άγιο Όρος μαζί με την Κωνσταντινούπολη αποτελούν τα δύο μεγάλα κέντρα της μουσικής εξέλιξης καθ' όλη την υπερχιλιετή παράδοση της μουσικής. Παράλληλα με την μελουργία αναπτύσσεται και η υμνογραφία. Παρουσιάζεται επίσης η καθόλου ευκαταφρόνητη επώνυμη υμνογραφική παραγωγή που συνδέεται με περισσότερο ή λιγότερο γνωστούς Αγιορείτες λογίους της βυζαντινής περιόδου, αλλά και της Τουρκοκρατίας και ασφαλώς και της νεότερης περιόδου.</p>		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. 10ος -13ος αι. Κώδικες Μ. Λαύρας Γ67 (Στιχηράριο), Μ. Λαύρας Β32 (Ειρημολόγιο). Κατάλογος Θεμάτων 2. 13ος-14ος αι. Άγιος Ιωάννης Κουκουζέλης και η Βυζαντινή Καλοφωνία 3. 15ος αι. Γρηγόριος Μπούνης Αλυάτης. Η Δεκαπεντασύλλαβος Υμνογραφία 4. 15ος -16ος αι. Άγιο Όρος και η Μουσική Σχολή της Ι.Μ. Πούτνας στη Μολδαβία της Ρουμανίας 5. Αγιορείτες Μελουργοί, «παλαιοί τε και νέοι» (α). Αγιορείτες χωρίς αναφορά Μονής 6. Η καταγραφή δημοτικών τραγου-</p>		

	<p>διών, που αποτελούν και τα αρχαιότερα γραπτά δείγματα της ελληνικής - εξωεκκλησιαστικής μουσικής 7. “Αγιορειτικός Λόγος”. Ομιλία στο πλαίσιο εκδηλώσεων του ΠΜΣ 8. Η παράδοση ολόκληρων βιβλίων ενός μόνο γένους μελών, από Αγιορείτες μελουργούς, ή «κατά το ύφος του Αγίου Όρους» 9. Αγιορείτες Μελουργοί, «παλαιοί τε και νέοι» (β) κατά Μονές: Λαυριώτες, Βατοπεδινοί, Ιβηρίτες, Σιμωνοπετρίτες, Δοχειαρίτες, Ξηροποταμιοί, Διονυσιάτες, Παντοκρατορινοί, Καρακαλληνοί, Κουτλουμουσιανοί, Αγιοπαυλίτες, Ξενοφωντινοί, Εκ του Ρωσικού, Ζωγραφίτες, Σταυρονικητιανοί, Σκητιώτες 10. 19-20ός αι. Αγιορείτες Μελουργοί: α) Μελοποιοί Αγιορείτες ή σχετιζόμενοι με αγιορειτικές μονές I, β) Μελοποιοί Αγιορείτες ή σχετιζόμενοι με αγιορειτικές μονές II 11. Ερμηνεία της Αγιορειτικής Ψαλτικής Παράδοσης: Ειρμολόγιο, Στιχηράριο, Παπαδική I 12. Ερμηνεία της Αγιορειτικής Ψαλτικής Παράδοσης, Ειρμολόγιο, Στιχηράριο, Παπαδική II 13. Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.</p>
--	---

Κωδικός / Τίτλος μαθήματος	[ΨΑΟ 03] Τα Μουσικά Χειρόγραφα του Αγίου Όρους		
Διδάσκοντες	ΑΧ. ΧΑΛΔΑΙΑΚΗΣ, ΑΡΧΙΜ. ΝΕΚΤ. ΠΑΡΗΣ, Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΙΩ. ΛΙΑΚΟΣ		
Τύπος μαθήματος: Υ, ΥΕ	Περίοδος: Ε	ΔΜ: 3	ECTS: 10
Περιγραφή μαθήματος	<p>Εισαγωγική προσέγγιση στα μουσικά χειρόγραφα. Παρουσίαση των χειρογράφων της παλαιολογείου περιόδου. Τα διάφορα σημειώματα και οι πληροφορίες που καταγράφονται στους κώδικες. Τα μεταβυζαντινά χειρόγραφα. Παράλληλη παρακολούθηση της εξέλιξης των ειδών της μελουργίας (Στιχηράριο, Ειρμολόγιο, Παπαδική) και των υποδιαίρέσεων, αλλά και των τεσσάρων περιόδων της μουσικής σημειογραφίας. Η μουσική ακτινοβολία του Αγίου Όρους στους ορθόδοξους λαούς μέσω των χειρογράφων.</p>		
Αναλυτική οργάνωση της ύλης (Syllabus)	<p>1. Εισαγωγή στα Μουσικά χειρόγραφα: α) Οι κατάλογοι των Χειρογράφων (Ευστρατιάδου, Μανούσακα, Πολίτη) β) Οι κατάλογοι των Μουσικών Χειρογράφων (Γρ. Στάθη) 2. Τα Χειρόγραφα της I.M. Παντοκράτορος 3. Άλλα συστήματα σημειογραφίας σε χειρόγραφα του Αγ. Όρους και άλλων βιβλιοθηκών (I, αλφαβητικά και πενταγράμμου) 4. Τα Χειρόγραφα της I.M. Βατοπαιδίου I 5. Τα Χειρόγραφα της I.M. Βατοπαιδίου II 6. Ζητήματα Ελληνικής Παλαιογραφίας για βυζαντινομουσικολόγους 7. “Αγιορειτικός Λόγος”. Ομιλία στο πλαίσιο εκδηλώσεων του ΠΜΣ 8. Άλλα συστήματα σημειογραφίας σε χφφ. του Αγ. Όρους και άλλων βιβλιοθηκών (II, αλφαβητικά και πενταγράμμου) 9. Ειδολογία, περιεχόμενα και καταλογογράφηση των αγιορειτικών μουσικών χειρογράφων I 10. Ειδολογία, περιεχόμενα και καταλογογράφηση των αγιορειτικών μουσικών χειρογράφων II 11. Στοιχεία της Μουσικής Παλαιογραφίας I (μεθοδολογικά ζητήματα, εργαλεία μελέτης,</p>		

	μεταγραφές) 12. Στοιχεία της Μουσικής Παλαιογραφίας II (η παλαιά οκταηχία, μετροφωνία-παραλλαγή-μέλος, χειρονομία, εξήγησις) 13. Παρουσίαση και εξέταση των εργασιών των μεταπτ. φοιτητών.
--	--

Γ' Εξάμηνο

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	ECTS: 30
<p>Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία στοχεύει στην εισαγωγή του/της φοιτητή/τριας στην επιστημονική έρευνα και την επιστημονική βιβλιογραφία, με κοινοποίηση των αποτελεσμάτων τους, τόσο γραπτά όσο και προφορικά, σύμφωνα με τα ισχύοντα στη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Έχει ως αντικείμενο την ανασκόπηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας, την παρουσίασή της με συστηματικό και κριτικό τρόπο και τη διατύπωση τεκμηριωμένων θέσεων όσον αφορά το υπό πραγμάτευση θέμα.</p>	

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

- Παρακολούθηση και συμμετοχή σε Επιστημονικά Συμπόσια ή Εργαστήρια για το Άγιο Όρος, που διοργανώνονται από την Αγιορειτική Εστία ή άλλους επιστημονικούς φορείς
- Επισκέψεις σε μετόχια ή ιερά ησυχαστήρια, συνδεδεμένα με τις Ι. Μονές του Αγίου Όρους
- Εκπαιδευτική εκδρομή - περίπλους του Αγίου Όρους περί το τέλος του εαρινού εξαμήνου

ΤΗΛΕΦΩΝΑ & ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΗΛΕΚΤΡ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΙΜΣ

Όνοματεπώνυμο	Τηλέφωνο	e-mail
Αλεξάνδρου Μαρία	2310 991838	malexand@mus.auth.gr
Αντωνοπούλου Ελένη	2310 996678	eantonop@past.auth.gr
Γιάγκου Θεόδωρος	2310 996675	giagou@past.auth.gr
Γκίκας Αθανάσιος, πρωτοπρ.	2310 996676	agikas@past.auth.gr
Κακλαμάνος Δημοσθένης	2310 996966	dkaklama@past.auth.gr
Κοτζαγεώργης Φωκίων	2310 997266	phokion@hist.auth.gr
Κραλίδης Απόστολος	2310 997020	akralid@past.auth.gr
Λιάκος Δημήτριος	2310 285163	dliakos@culture.gr
Λιάκος Ιωάννης	2310 996672	liakos@past.auth.gr
Νάσσης Χρυσόστομος, πρωτοπρ.	2310 997095	chrysostom.nassis@gmail.com
Νικολακάκης Δημήτριος	2310 996697	dnix@past.auth.gr
Πάρης Νεκτάριος, αρχιμ.	2310 891345	nepa@uom.gr
Πασχαλίδης Συμεών	2310 996964	spaschal@past.auth.gr
Σέμογλου Αθανάσιος	2310 997775	semoglou@hist.auth.gr
Σουκαρά Αλεξία	2310 996681	alexias@past.auth.gr
Τριβυζαδάκη Αγγελική	2310 991383	atrivyza@past.auth.gr
Τσιγάρας Γεώργιος	25310 39468	georgts@otenet.gr
Τσίγκος Βασίλειος	2310 996962	vtsigkos@past.auth.gr
Χαλδαιάκης Αχιλλέας	210 7277937	axaldaiak@music.uoa.gr
Χατζηγηρηγορίου Στυλιανός, , πρεσβ.	2310 996677	stylxatz@past.auth.gr
Χρήστου Κωνσταντίνος	2310 996656	konchris@past.auth.gr
Χρυσοχοΐδης Κρίτων	210 3807247	kchryso@eie.gr

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΘ

Πρύτανης Α.Π.Θ.	2310 996701-2
Γραμματεία Πρυτανείας	2310 996703-4
Αντιπρυτάνεις	2310 996711, 99.6712
Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής	2310 996699
Γραμματεία Κοσμητείας	2310 996698, 99.6692
Πρόεδρος Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού	2310 997020
Γραμματεία Τμήματος	2310 996681- 84
Προϊσταμένη Γραμματείας Τμήματος	2310 996680
Αίθουσα Συνεδριάσεων	2310 996696
Νησίδα Η/Υ Τμ. Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού	2310 997289
Βιβλιοθήκη Θεολογικής Σχολής	2310 996690, 996691
Εργαστήριο Παιδαγωγικής - Χριστιανικής Παιδαγωγικής	2310 997103
Κεντρική Βιβλιοθήκη	2310 995323
Θυρωρείο Θεολογικής Σχολής	2310 996999
Πανεπ. Φοιτητική Λέσχη	2310 992671
Κυλικείο Θεολογικής Σχολής	2310 996995
Σύλλογος φοιτητών Θεολογικής Σχολής	2310 997110